

PRIPOROČILO ZVEZNEGA IZVRŠNEGA SVETA REPUBLIŠKIM IZVRŠNIM SVETOM IN LJUDSKIM ODBOROM

Občine na enotnem področju mesta naj bodo mestne oziroma komunalne celote

Manjše občine nimajo ne gospodarskih ne kadrovskih pogojev za obstoj

Beograd, 25. marca (Tanjug). — Zvezni izvršni svet je poslal izvršnim svetom ljudskih republik in ljudskim odborom priporočilo, v katerem navaja enotna načela, ki naj se jih drže pri ustanavljanju občin v mestih in organizaciji mestnih svetov.

V priporočilu je poudarjeno, da je treba občine na enotnem področju mesta obrzati ne glede na število prebivalcev in na trenutne težave v njihovem delu

Protest v Pragi

Praga, 25. marca (Tanjug). — Jugoslovanski veleposlanik v Pragi Jakša Petrić je protestiral pri češkoslovaškem zunanjem ministru Vaclavu Davidu v zvezi s člankom, objavljenim 25. februarja v «Ludu». Protestna nota ugotavlja, da članek žali osebnost predsednika Tita, da skuša popačiti smisel prijateljskega potovanja predsednika Tita po azijskih in afriških deželah in da si prizadeva kompromitirati politiko mišljive in aktivne koeksistence jugoslovske vlade.

Veleposlanik Petrić je hkrati opozoril na to, da takšne vrste napadi na Jugoslavijo niso osamljeni v češkoslovaškem tisku in da jih zaradi tega ni mogoče imeti za slučajne pojave, marveč za sestavni del protijugoslovskega, ki je že dalj časa uprizarja proti jugoslovskim narodom in vladi.

v vseh mestih, kjer so dane možnosti, da se področja sedanjih občin razvijejo v posebna mestna področja ali dele mesta z večjim številom prebivalcev. Občine na enotnem področju mesta naj ostanejo tudi v tistih mestih, ki se bodo v bližnji prihodnosti razvila v povezano mestno področje z vrsto okoliških naselij.

V mestih, ki so po številu prebivalcev, obsegu in drugih elementih enotna urbanistična in komunalna celota, ne bi bilo treba ustanovljati več občin, če pa so že ustanovljene, na primer v Subotici, naj bi jih opustili. Glede števila prebivalcev naj bi bile občine na enotnem mestnem področju čim bolj podobne ostalim občinam, ker so dosedanje izkušnje pokazale, da manjše občine nimajo za obstoj ne gospodarskih ne kadrovskih pogojev in takšne občine samo podraže

administracijo, v njih ne morejo priti do polnega izraza pobude državljanov in organov družbenega upravljanja itd. Zato je v priporočilu rečeno, da je treba občine na enotnem področju organizirati tako, da je vsaka izmed njih ena mestna oziroma komunalna celota. Takšne občine naj obsegajo področja posameznih delov mesta, ki so se že izoblikovali ali pa jih je mogoče ustanoviti kot posebna mestna središča.

PROUČITI RAZDELITEV MESTNEGA PODROČJA REKE, MARIBORA, SARAJEVA IN SKOPLJA

Spričo teh načel Zvezni izvršni svet priporoča republiškim svetom, naj prouče upravičenost razdelitve enotnega mestnega področja Reke in Maribora na občine, naj prouče sedanjo teritorialno formacijo okrajev Sarajeva in Skoplja ter teritorialno razdelitev enotnega mestnega področja Sarajeva in Skoplja na občine.

Mestne svete, je rečeno v priporočilu, je treba praviloma ustanoviti samo v tistih mestih, v katerih je število prebivalcev na ožjem področju manjše od polovice celotnega prebivalstva okraja. V mestih, kjer je prebivalcev več kot polovica celotnega števila prebivalcev okraja, naj okrajni ljudski odbor praviloma poskrbi za koordinacijo med občinami, tako da ima s tem vse pravice mestnega sveta.

V mestih, kjer bi jih ustanovili, bi mestni sveti v glavnem opravljali samo normativne posle. Z zakonom bi določili minimalno delovno področje mestnega sveta, občine pa bi sporazumno oziroma s statutom okrajnega ljudskega odbora lahko prenesele v pristojnost tega sveta tudi posle, ki so skupni za vse občine na mestnem področju.

Natančneje je treba določiti tudi razmerje med mestnim svetom in občinskimi ljudskimi odbori. Ta svet naj bi imel pooblastila ne samo za izdajanje ustreznih predpisov in ukrepov, določenih z zakonom in statutom, marveč naj bi imel tudi pravico intervenirati v vseh primerih, ko

se z odloki in ukrepi posameznih občinskih ljudskih odborov krši enotna politika mesta kot celote ali če so državljanji, gospodarske organizacije in ustanove glede svojih obveznosti in pravic v neenakem položaju.

Priporočilo ZIS poudarja, naj bodo mestni sveti enodolni in sestavljeni iz odbornikov občinskega zbora in zbora proizvajalcev, ki volijo te svete po določenem ključu. Mestni sveti ne morejo imeti svojih upravnih organov. Skladno s temi načeli o ustanavljanju občin v mestih in organizaciji mestnih svetov bodo izvršni sveti republik in ljudski odbori spremenili in dopolnili zakone oziroma statute.

DE GAULLE PONUJA

svoje sodelovanje na državniški konferenci velikih sil in vztraja na »pridobljeni« pravici francoskega dostopa do Berlina

Pariz, 25. marca (Tanjug). — Predsednik De Gaulle je imel danes sestanek z novinarji, na katerem je obširno govoril o stališču Francije glede nemškega vprašanja in o konferenci predstavnikov veseli.

Ko je omenil, da bo zunanji minister Couve de Murville sodeloval na konferenci v Zenevi, napovedani za sredino maja, je dejal:

«Ce bodo na tem sestanku dosegli soglasje v bistvenih vprašanjih, bi bil pripravljen skupaj s predsednikom vlade Debréjem sodelovati na sestanku, na katerem bi se zbrali odgovorni predstavniki velikih držav. Jasno pa je, da je treba, če naj bi dosegli koristne zaključke, prej pripraviti debate, ki bi se razvijale na takšnem sestanku in ustvariti ugodno vzdušje za takšne razgovore.»

O nemškem vprašanju je De Gaulle izjavil, da se Francija ne namerava odreči svoji pravici do svobodnega dostopa svojih čet iz Zahodne Nemčije v zahodni del Berlina. Kdor koli bi nasprotoval tej »pridobljeni« pravici, bi na-

Od torka se mudi v Beogradu delegacija zahodnonemških socialno-demokratskih poslancev pod vodstvom podpredsednika njihove parlamentarne skupine Fritza Elerja (na sliki v sredini). Ob prihodu jo je sprejel Aleš Bebler.

pravil »sovržno dejanje proti zahodnim državam in zadela bi ga odgovornost za vse morebitne in za nezaželene posledice«. De Gaulle je poudaril, da Francija odločno nasprotuje načrtom o »dezanžamaju«, ki bi zajel predvsem Nemčijo. Po njegovem mnenju Francija ne bi bila zaščiten s takšnim področjem, marveč nasprotno neposredno izpostavljena le še večji nevarnosti. Takšna gledišča sovpadajo z gledišči kanclerja Adenauerja in predsednika italijanske vlade Segnija. Francija odločno nasprotuje priznanju vzhodnonemške vlade. «Bilo pa bi koristno, če bi obe Nemčiji v lastnem interesu čim bolj okrepili medsebojne stike in vseh področjih, v prometu, trgovini in v kulturni izmenjavi.»

Ko je potem odgovarjal na vprašanja novinarjev, se je De Gaulle dotaknil sklepa Francije, da umakne svoje brodove izpod poveljstva Atlantske zveze. Ta sklep je pojasnil z dejstvom, da ima Francija interese tudi zunaj področja, ki se nanj razteza ta vojaška zveza. De Gaulle je dejal, da Francija v načelu ne nasprotuje prizadevanjem, da bi vojaške sile Atlantske zveze vzele, treba pa je doseči vojaško skladno sodelovanje spričo »svetovne odgovornosti veseli«. Glede Alžirije je De Gaulle dejal, da ima »francoska vojska zdaj glavno vlogo v preporodu Alžirije«, katere »usoda in prihodnost sta nerazdružno povezani s Francijo».

Na koncu je De Gaulle predlagal, naj bi na mednarodni konferenci predstavnikov Vzhoda in Zahoda nujno obravnavali vprašanje skupne pomoči, ki bi jo nudile ameriške in evropske dežele nerazvitim deželam. «Mi vsi v Evropi, ki od Atlantika do Urala skupaj z narodi Amerike razpolagamo z znatnimi bogastvi, sredstvi in možnostmi,» je rekel

De Gaulle, »bi se morali združiti in žrtvovati del vseh naših močností, sredstev in znanja veliki ideji pomoči nerazvitim deželam. To bi bilo za sedanji svet očitno boljše od brezplodnih ideoloških sporov in zato bi morali to vprašanje vključiti v dnevni red konference na najvišji ravni.»

Vejvoda pri Selwynu Lloydju

London, 25. marca (Tanjug). Jugoslovanski veleposlanik v Londonu Ivo Vejvoda je bil danes pri zunanjem ministru Selwynu Lloydju. Govorila sta o pe-reh mednarodnih vprašanjih, zlasti o tistih, ki zadevajo obe deželi.

Vejvoda se je danes sestel tudi z voditeljem Laburistične stranke Hughom Gaitskellom in se z njim dalj časa razgovarjal.

Trgovinski stiki z Afganistanom

Beograd, 25. marca (Tanjug). V Beograd je nocoj prispela afganistanska trgovinska delegacija pod vodstvom namestnika ministra za trgovino Mohameda Rasula Junosija. To je prva afganistanska trgovinska delegacija pri nas. Seznaniła se bo z našim gospodarstvom ter proučila možnost trgovinskega sporazuma med obema deželama. Našo delegacijo na teh razgovorih bo vodil Miloš Lalović.

Karamanlis pojde v Ankaru

Ankara, 25. marca (Reuter). — Zunanje ministrstvo je danes objavilo, da bosta predsednik grške vlade Karamanlis in zunanji minister Averof prišla v Turčijo na uradni obisk. V Turčiji se bosta mudila od 7. do 12. maja.

EISENHOWER MED NOVINARJI

Konferenca v New Yorku?

Tudi sestanek zunanjih ministrov mora uspeli

Washington, 25. marca (AFP). Predsednik ZDA Eisenhower je danes novinarjem izjavil, da bo konferenca na najvišji ravni mogoča, če jo bo nadaljnji razvoj dogodkov opravičil. Dotaknil se je svojih nedavnih razgovorov z Macmillanom in rekel, da so imela vsa dosedanja pogajanja s Sovjetsko zvezo namen odpraviti napetost v svetu. Eisenhower je dejal, da se stališče ZDA zadnja leta sploh ni spremenilo in da se ne bo spremenilo, če nepredvideni dogodki vlade ZDA ne bodo prisilili k temu.

Izjavil je, da bi ZDA na konferenci na najvišji ravni predložile vrsto predlogov Sovjetski zvezi. Odklonil pa je vsako izjavo o značaju teh predlogov. Ko je odgovarjal na vprašanje, kje naj bi bila po njegovi želji konferenca, je menil, da bi bilo najboljše, da bi bila v New Yorku zaradi raznih prednosti, ki jih v tehničnem oziru nudi poslopje OZN.

Eisenhower je zavrnil nekatere razlage, ki so se nanašale na razgovore z Macmillanom glede pogojev za konferenco. Tak sestanek mora biti pogojen s prejšnjimi pozitivnimi rezultati sestanka zunanjih ministrov. Eisenhower je izrazil pripravljenost sodelovati na konferenci, če bi na ministrskem sestanku prišlo do rezultatov, ki bi bili pozitivni za ZDA in zahodni svet.

Na pragu nove turistične sezone

Letos se obeta še večji obisk tujih turistov kakor lani — Predvideni ukrepi, da se bo povečal tudi dotok deviz

Beograd, 25. marca (Tanjug). — V turistične kraje na Jadranu so prispeli prve skupine tujih turistov. V vseh večjih turističnih središčih se naglo pripravljajo na sprejem mnogo večjega števila tujih turistov, kakor jih je bilo lani. Po prvih poročilih so turistični uradi že sklenili pogodbe za kakih 400.000 penzionskih dni.

Zanimanje tujih turistov za letovanje v Jugoslaviji je letos zelo veliko. Največ turistov pride iz Avstrije in Zahodne Nemčije. Tudi Francozi in Belgijci se zelo zanimajo za naše turistične kraje. Napovedani so tudi turisti iz Anglije, Holandske, Svice, ZDA in skandinavskih dežel. Mnogi tuj turisti se zanimajo za letovanje v naših turističnih krajih izven glavne sezone.

LETALSKE ZVEZE ODPIRAJO NOVE PERSPEKTIVE

Ker bodo lahko letos tuji turisti prispeli k nam tudi s tako imenovanimi Charter letali, ki se bodo spuščala v Beogradu, Zagrebu in Tivtu, se bo povečal dotok turistov iz Anglije, skandinavskih dežel in Francije. Iz Anglije je že napovedanih 145 poletov s takšnimi letali, te dni pa se pogajajo za potovanje turistov z letali tudi iz Francije in Avstrije v Jugoslavijo.

Ker devizni dotok iz turizma ne ustreza obsegu tujega turističnega prometa, bodo naše oblasti storile določene ukrepe za povečanje deviznega dotoka.

Uvedba premij na devizne dohodke, ki jih bodo dobivale republike pa tudi turistične organizacije, naj postane pomembna spodbuda za povečanje deviznih

MENJANJE DENARJA BO OLAJŠANO

Devizni dohodki se bodo povečali tudi z oddajanjem sob turistom prek gostinskih in turističnih organizacij ter s povečanjem davka na to dejavnost. Povečalo se bo tudi število pooblaščenih menjalnic. V posameznih turističnih krajih bodo dobile pošte dovoljenje za menjanje denarja, razširilo pa se bo tudi

omrežje hotelov, ki se bodo ukvarjali s tem poslom.

Kolikor plačujejo turistični uradi svoje storitve s čeki in kreditnimi pismi, jih mora zamenjati za dinarska sredstva. Naše gospodarske organizacije bodo lahko sprejemale dinarje samo s pogojem, da turistični uradi dokažejo, da so dobili ta sredstva v zamenjavo pri pooblaščenem menjalcu za tuja plačilna sredstva.

Da bi se zmanjšal privatni klifing, je predvidena uvedba posebne carinske pristojbine za darilne pakete iz tujine. Uvedena bo kontrola pri kupovanju vozniških listov za potovanje v tujino. Domači turisti bodo kupovali vozne listke samo na podlagi potnega lista, tuji pa bodo morali razen potnega lista predložiti tudi dokaz o poreklu dinarjev.

Mladinci, mladinke! Ljubljancem!

V okviru proslav 40. obletnice Komunistične partije Jugoslavije in SKOJ priredi Okrajni komite Ljudske mladine

SLOVESEN ODHOD PRVIH MLADINSKIH DELOVNIH BRIGAD

na letošnje zvezno delovno akcijo.

Prireditve bo danes, v četrtek, 26. marca 1959 ob 13.30 pred železniško postajo v Ljubljani.

Vse Ljubljance, posebej še mladino, vabimo, da se udeležijo slovesnega odhoda brigad.

Vloga sindikatov raste

je v svojem govoru na kongresu sovjetskih sindikatov poudaril podpredsednik CS ZSJ Mika Špiljak

Moskva, 25. marca (Tanjug). Podpredsednik Centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije Mika Špiljak je na nocojšnji seji pozdravil delegate XII. kongresa sovjetskih sindikatov in jim z veseljem izjavil, da so v njihovem delu sindikati in delavski razred Jugoslavije, je rekel Mika Špiljak, že so sovjetskim sindikatom in vsem delovnim ljudem Sovjetske zveze, da bi tudi v bodoče dosegali čim boljše uspehe v socialistični graditvi, izpolnjevanju velikih gospodarskih načrtov, krepitev gospodarske moči svoje dežele in dviganju življenjske ravni prebivalcev.

Poudaril je, da so se jugoslovanski sindikati udeležili kongresa z željo, da tudi na ta način prispevajo k zbliznanju sindikalnih organizacij obeh dežel, utrditvi mednarodne solidarnosti delavskega razreda in medsebojnemu spoznavanju. Poudaril je, da so jugoslovanski sindikati mnenja, da je temeljito medsebojno spoznavanje eden izmed najbistvenjših pogojev za sodelovanje in medsebojno zblizevanje. Zveza sindikatov Jugoslavije je tudi nadalje pripravljena razvijati sodelovanje in bogatiti zveze s sovjetskimi sindikati.

Mika Špiljak je nato opozoril na pomen mednarodnega sodelovanja delavskega razreda in nje-

govih organizacij, poudarjajoč, da je to sodelovanje v sedanjih pogojih nujno potrebno, ker so socialistične sile v svetu čedalje močnejše, ker vse bolj raste vloga delavskega razreda in sindikatov v kapitalističnih deželah in ker delavski razred in sindikati čedalje aktivneje sodelujejo v narodnoosvobodilnih gibanjih in protikolonialnih bojih.

Mika Špiljak je končno seznanil delegate kongresa z vlogo sindikatov v Jugoslaviji in z njihovim deležem pri razvoju jugoslovskega gospodarstva.

Sprejem na Brionih

Brioni, 25. marca (Tanjug). — Predsednik republike Josip Broz Tito je danes sprejel posadke združenega odreda Jugoslovske vojsne mornarice in posadke letal, s katerimi je potoval v prijateljske dežele Azije in Afrike, ker ni imel možnosti posloviti se od njih ob koncu obiska v teh deželah. Priručno pozdravljen je predsednik Tito zavele svojim gostom dobrodoščilo in uspehe pri njihovem bodočem delu.

Med sprejemom so člani posadke trgovske ladje «Lovčens», ki je bila v sestavi predsednikove ekadre, izročili tovarišu Titu v dar maketo ladje, ki so jo izdelali med potovanjem.

Predsednik Tito je ostal v družbi svojih gostov več kot tri ure.

VREMENSKA NAPOVED

za četrtek 26. marca 1959
Zmerno do pretežno oblačno, plavši v zahodni Sloveniji možno nekaj deževij. Nočna temperatura med 3 in 7, na Primorskem okrog 10, dneva do 17 stopinj C.

IV. REDNA LETNA KONFERENCA OKRAJNEGA SINDIKALNEGA SVETA KRANJ

Sindikati se vse bolj ukvarjajo s konkretnimi problemi iz življenja delavcev

Letos bodo gospodarske organizacije na Gorenjskem namenile za družbeni standard nad milijardo

Kranj, 25. marca. Danes je bila v Kranju IV. letna konferenca Okrajnega sindikalnega sveta Kranj. Prisostvovali so ji tudi številni gostje, med njimi predsednik Republiškega sveta sindikatov Slovenije Stane Kavčič, sekretar Okrajnega komiteja ZKS Franc Popit in predsednik Okrajnega ljudskega odbora Vinko Hafner. O gospodarskih in političnih nalogah sindikalnih organizacij je najprej govoril predsednik Okrajnega sindikalnega sveta Andrej Verbič, nakar so številni delegati govorili o najbolj aktualnih vprašanjih. Ob zaključku razprave o poročilih je spregovoril tudi tov. Kavčič, ki je povedal nekaj pripomb na diskusijo. Na konferenci so nato izvolili 65-članski plenum, nadzorni odbor ter delegate za občni zbor Republiškega sveta sindikatov.

Tako v poročilu kakor v razpravi so precej govorili o tarifni politiki ter poudarjali, da je treba tarifne pravilnike sestavljati tako, da bodo osebni prejemki delavcev odvisni od produktivnosti in od boljšega gospodarjenja v podjetju. Podjetja v kranjskem okraju so se v glavnem resno lotila sestavljanja novih tarifnih pravilnikov, v nekaterih podjetjih pa imajo določene pomisleke in ugovore. Do takih stvari pride v glavnem v tistih podjetjih, kjer nimajo točne evidence o gospodarjenju.

Glede prekomernega zaposlovanja delovne sile, ki mu lani niso posvečali posebne pozornosti in

je zaradi tega prišlo do novih vprašanj — zlasti komunalnih in podobnih, so ugotovili, da je imel sklep okrajnega ljudskega odbora za omejitve zaposlovanja nove delovne sile ugoden odmev. S tem se je zlasti zmanjšala fluktuacija delovne sile in v podjetjih so začeli iskati notranje rezerve. Pri tem pa se je pokazalo, da bi bili uspehi lahko večji, če bi bili delavci strokovno bolj usposobljeni. Sindikati se zavzemajo predvsem za take investicije, ki ne zahtevajo zaposlovanja nove delovne sile, temveč zagotavljajo cenejše in boljše izdelke ter večjo produktivnost z uporabo modernejših strojev.

Na konferenci so zlasti poudarjali, da je treba za dvig produktivnosti ustvariti takšne življenjske pogoje zaposlenih in tako vlagati sredstva v objekte družbenega standarda, da se bodo zaposleni lahko čimbolj posvetili de-

lu in gospodarjenju v podjetjih. Za potrebe družbenega standarda in za stipendije bodo letos uporabili v kranjskem okraju okrog milijardo 225 milijonov dinarjev. Od teh sredstev naj bi združili v okviru občine okrog 300 milijonov, za potrebe v posameznih podjetjih pa bi šlo okrog 96 mi-

nje sredstev v družbeni standard ogrozilo investiranje za nadaljnjo industrializacijo. Poudaril pa je, da s tem, če so sredstva za družbeni standard že izglasovana, še ni rečeno, da so vsi problemi rešeni. Zato bodo morali sindikati vztrajati in se zavzeti za to, da bodo sredstva čimbolj racio-

lijonov. Za udeležbo pri najetu kredita za stanovanjsko izgradnjo je predvidenih 511 milijonov, za počitniške domove okrog 95 milijonov.

Glede dosedanjih izkušenj pri izobraževanju delavcev bodo morale sindikalne organizacije v kranjskem okraju skrbeti za še širše izobraževanje. Mnogo je bilo še vprašanih, ki so se jih dotaknili diskusanti. Govorilo so se predvsem o družbeni prehrani, počitniških domovih, o akciji za dvig družbenega standarda, o vprašanju polproletarcev, o delu samoupravnih organov, o normiranju, dopolnilnem proračunskem prispevku, o svetih za delo in delovna razmerja pri občinskih ljudskih odborih in podobno.

Tov. Stane Kavčič je povedal nekaj pripomb na stališča in ugotovitve posameznih diskusantov. Poudaril je, da je zdaj znatno za delo sindikatov, da so že začeli reševati konkretne probleme iz življenja delavcev. To je še dalo in bo še dalo pozitivne rezultate. Ko je govoril o vprašanih družbenega standarda, je dejal, da je brez osnove bojaznen nekaterih gospodarstvenikov, češ da bo vlagan-

nalno potrošena. Glede objektov za družbeni standard pa je potrebno tržno presoditi, kaj je najbolj potrebno v občini in v podjetju.

Ob koncu se je tov. Kavčič dotaknil še vprašanja tarifnih pravilnikov ter poudaril, da je treba pri tem hitro delati. Zlasti je poudaril omahovanje nekaterih kolektivov, ki čakajo, da jim bo kdo drug uredil vprašanje enakega starta. Popolnoma enakega starta ni mogoče uvesti razen z administrativnimi ukrepi. Iskati neko splošno enakost, je poudaril tov. Kavčič, pomeni oddaljevati se od konkretne stvarnosti in izrpačevati svoje umske in druge sposobnosti v raznih filozofskih razglabljanjih.

Iz zgodovine delavskega gibanja

27. marec Demonstracije proti zvezi s Hitlerjevo Nemčijo

Eden izmed udarcev, ki je Hitlerja leta 1941 najbolj presenetil, mu je bil zadan 27. marca 1941, ko je bila pod pritiskom množic odpovedana pogodba, ki jo je sklenila vlada Cvetković-Maček z Nemčijo dne 25. marca 1941. Sklenitev pogodbe je sprejelo ljudstvo v vsej Jugoslaviji s silnim izbruhom nezadovoljstva, ki se je spremenilo v široke demonstracije v vseh večjih in manjših mestih. Na čelu teh demonstracij je bila Komunistična partija Jugoslavije, edina jugoslovanska stranka, ki se je resnično zavzemala za obrambo dežele pred nemškimi in italijanskimi fašizmom.

Isti dan, ko je bila sklenjena pogodba, je Centralni komite Komunistične partije Jugoslavije izdal razglas, v katerem je obsojil politiko jugoslovanske vlade. Demonstracije so izbruhle v vseh večjih mestih dežele. Odločnost ljudstva, da brani deželo, so najboljše izražala gesla, ki so šla z neverjetno naglico po vsej deželi: »Bolje rat nego pakt!«, »Bolje grob, nego rob!«. Nastalo je takšno vzdušje, v katerem je skupina oficirjev razmeroma lahko opravila vojaški prevrat. Nova vlada z generalom Simovićem na čelu je praktično pomenila, da je pogodba odpovedana.

V manifestacijah, ki so izražale pripravljenost ljudstva, da brani deželo, je sodelovalo samo v Beogradu 100.000 ljudi. Zaman si je režim prizadeval dati demonstracijam značaj podpore novi vladi. Množice so razen gesel o razveljavljenju pogodbe zahtevale temeljite spremembe v državni upravi in vojski, da bi se dežela pripravila na odpor. Gesla Komunistične partije so bila gesla množic. V raznih krajih Beograda so javno govorili predstavniki Partije Rade Končar, Ivo Lola Ribar, Cana Babović, Svetozar Vukmanović in drugi.

Vojska, ki je z orožjem odšla na beograjske ulice, je jasno manifestirala svojo solidarnost z ljudstvom. Vojski so bili pripravljeni postaviti se napadalcem po robu.

Na podlagi sedanjih dokumentov je moč ugotoviti, da je bil Hitler spriču teh dogodkov tako presenečen, da prvi hip kar verjeti ni mogel, da je res, kar se je tiste dni dogajalo v Jugoslaviji. Sele ko se je prepričal, da narodi Jugoslavije odločno odklanjajo sleherni misel na sodelovanje z Nemčijo, je sklenil to »držno« ljudstvo (ki ni prvokrat prekrizalo imperialističnih računov) primerno kaznovati. Jugoslavijo naj bi »vojaško in kot državo« uničili. Načrte nemškega poveljstva o napadu na ZSSR, predvidene za 15. maj 1941, so morali preložiti na 22. junij 1941. Treba je bilo na hitro roko napraviti načrte za uničenje ovire, ki se je nenadoma pojavila na poti osvajanja Evrope.

Komunistična partija Jugoslavije je znala tiste dni najbolje izraziti želje in potrebe množic ter se uveljaviti kot njihov pravi voditelj. Sedemindvajseti marec je pokazal resnično dušo ljudstva, njegovo vročo ljubezen do svobode ter željo in odločnost, da se bori proti slehernemu napadalcu. To je bila ogromna in dragocena izkušnja, ki je tudi Partiji pomagala, da je pripravljena sprejela poznejše usodne dogodke.

Goriška brigada odpotovala na avtomobilsko cesto

Nova Gorica, 25. marca. Severne železniške postaje je opoldne odpotovala na gradnjo avtomobilske ceste »Bratstva in enotnosti« I. goriška mladinska delovna brigada »Janka Premrla-Vojka«. Brigado sestavljajo okoli sto kmečkih in delavskih mladincev in mladink, njen komandant pa je Franc Božič, rudar iz Idrije.

Mladi graditelji so imeli pred odhodom svečano brigadno konferenco, na kateri so zastopnice nošogoriškega Društva žena »Katarje Rupene« brigadi darovale zastavo. — I. goriška mladinska delovna brigada »Janka Premrla-Vojka« bo sodelovala pri gradnji avtomobilske ceste na odseku pri Demir Kapiji v Makedoniji.

M. D.

Potovanja na tovornih ladjah

Rezervirana vsa potniška mesta na naših tovornih ladjah na progah s severnoameriškim pristanišči

Reka, 25. marca (Tanjug). — Ze zdaj so rezervirana vsa potniška mesta na naših tovornih ladjah, ki bodo letos redno vozile na progah med našimi in severnoameriškim pristanišči. Mesta na ladjah, ki bodo vozile v severno Evropo, pa so razprodane od maja do konca leta. Prejšnja leta ni bilo tako velikega zanimanja turistov za potovanja z našimi tovornimi linijskimi ladjami. Na 53 ladjah, ki imajo 423 potniških postelj, pričakujejo letos rekordnen potniški promet. Več turistov kakor prej se zanima letos za proge proti Bližnjemu in Daljnemu vzhodu, pa tudi za potovanja na novi progi v Južno Ameriko.

20 km dolg daljnovod bo povezal Tuzlo in Lukavac

V kratkem bodo začeli graditi nov, 20 km dolg daljnovod med Tuzlo in Lukavcem. Za začetna dela je določenih 80 milijonov dinarjev. Dela finanširajo rudnik Kreka, Solina Kreka, drugi rudniki soli, tovarna sode v Lukavcu, industrija kvasa v Kreki in občina Tuzla.

Elektrifikacija Krka, Cresa in Lošinja

Zadnje dni aprila bodo lahko ljudje na Krku že uporabljali električno energijo, ki so jo po daljnovodu napeljali s kopnega iz hidrocentrale »Nikola Tesla« v Triblju. Krk bo prvi otok na severnem Jadranu, ki bo dobival električno energijo s kopnega. Začele so se tudi že priprave za elektrifikacijo otokov Cresa in Lošinja. Ze prihodnje leto se bodo začela dela za povezavo teh dveh otokov z viri električne energije na kopnem.

Počastitev spomina Zihelove mame

Prvi pomladni dnevi, ki prinašajo toplino in buče zelenje, so premmogini, ki so poznali in ljubili tovarišico Ano Zihel, prinesli briedek spomin. Minilo je leto, kar je skromna, ljubeča, a neomajna v delu in prizadevanju za dobro ljudi, premislila in zapustila za vedno mnoge, ki bodo v srcu hranili hvaležen spomin nanjo.

Danes ob enajstih dopoldne bodo ob prvi obletnici njene smrti s pomladnim cvetjem in vencu okrasili njeno gomilo nekdanji ilegalčki — sedaj že mladi fantje in dekleta, pridružili pa se bodo spominski svečanosti tudi zastopniki številnih sodelavcev tovarišice Anje Zihel iz Zveze prijateljev mladine in ženskih društev.

Cvetje in vencu so le skromen, zunanji izraz tistega globokega čustvovanja, ki ga je vsadila v srca ljudi ljubeča, zvesta in našemu gibanju predana Zihelova mama. Vsem, ki so jo poznali, bo za vedno ostala v spominu kot eden najlepših likov mater, ki so dojele borbenost in revolucionarnost mladega rodu.

Lani je potovalo z ladjami »Jugolinije« nad 2600 potnikov ali približno 900 več, kakor predlanskim. V prvih dveh mesecih letošnjega leta, ki sta spriča slabega vremena zmerom najslabša, pa je potovalo 320 potnikov.

IVAN FERLEZ:

Boji v Ribniški dolini pred 16. leti

Te dni je minilo šestnajst let, odkar so prve štiri slovenske udarne brigade izvojevale v Ribniški dolini pomembno zmago nad velikimi močnejšimi enotami italijanskih fašistov in njihovih belogardističnih pomagačev. To so bili zaključni boji v uspešni spomladanski ofenzivi, ki je bila dan kasneje kronana z veliko partizansko zmago v Jesenovem žlebu. V spomin na te dogodke je prebivalstvo ribniške občine proglašilo 26. marec za svoj občinski praznik.

Po šestdnevni skoraj nepretrganih bojih so za nami ostale porušene belogardistične postojanke na Korinju, Kalu in Ambrusu. Na Plešivici in Sv. Katarini so italijanski fašisti po hudem porazu s strahom iskali in pobrali svoje mrtve in ranjene. Na Smuku je četa Cankarjeve brigade popolnoma uničila skrbno postavljeno zasedo in zaplenila težko strojnico, takoj naslednji dan so pa razigrani Cankarjevci v nenadnem jurišu popolnoma razbili umikajoči se italijanski bataljon. Sovražnik je brezglavo bežal proti Ribnici in Kočevju in mu niso bili mar mrtvi in ranjeni, ki jih je pušal za seboj. Razen precejšnjega plena v orožju in municiji je bilo nekaj sovražnih vojakov tudi živih zajetih. Motorizirano enoto, ki je hitela v pomoč iz Kočevja, je pri Mali Gori zaustavila Sercejeva brigada in jo po hudih izgubah poglajala nazaj v postojanko. Šele 21. marca, prav na prvi pomladanski dan, je zavladal premor. Sovražnikovi avioni so sicer iskali naše položaje, toda njihove bombe so zalele in v prazno. Tega dne so bile Tomšičeva, Gubčeva, Cankarjeva in Sercejeva brigada na položajih okrog Starega Loga, Kleča, Grinoveca in Novega brega ter se pripravljale na akcije, ki so bile določene za prihodnje dni v Ribniški dolini.

Se istega večera je Sercejeva brigada nad Ribnico prekorčala kočevsko progo in krenila proti Travni gori. Ko je 22. marca zjutraj zasedla položaje okrog Nove Sifte in Ravnega dola, je tudi sovražnik iz Ribnice in Sodrčice s pomočjo motorizacije hitel proti njej v napad. Nenaden izsede izveden, močan napad Sercejevecev pa je nastopajočega sovražnika popolnoma zmedel in ga je v samem začetku boja prisilil k umiku. Brigada je pobrala orožje in municijo, ki je

položajih, toda brez kakšnega večjega uspeha. Tomšičevci so jim v odgovor poslali v Ribnico nekaj min iz težkega minometra, kar je fašiste prestrašilo in so mislili, da jih bomo še tisto noč napadli v sami Ribnici. Ko se je znočilo, je del Tomšičeve brigade iznenada napadel belogardistično postojanko v Brezah. Napad je uspel in presenečen belogardisti niso imeli nih časa za kakršenkoli resnejši odpor. Nekaj jih je padlo, nekaj je bilo živih zajetih in le majhno število se je rešilo z begom v Ribnico. Tu sta bila zaplenjena skoraj vse orožje in municija.

Vsa obveščevalna poročila tega dne so govorila o močni koncentraciji in prihodu novih sovražnih enot v Ribnico. Vedeli smo, da bo položajih, toda brez kakšnega večjega uspeha. Tomšičevci so jim v odgovor poslali v Ribnico nekaj min iz težkega minometra, kar je fašiste prestrašilo in so mislili, da jih bomo še tisto noč napadli v sami Ribnici. Ko se je znočilo, je del Tomšičeve brigade iznenada napadel belogardistično postojanko v Brezah. Napad je uspel in presenečen belogardisti niso imeli nih časa za kakršenkoli resnejši odpor. Nekaj jih je padlo, nekaj je bilo živih zajetih in le majhno število se je rešilo z begom v Ribnico. Tu sta bila zaplenjena skoraj vse orožje in municija.

Vsa obveščevalna poročila tega dne so govorila o močni koncentraciji in prihodu novih sovražnih enot v Ribnico. Vedeli smo, da bo položajih, toda brez kakšnega večjega uspeha. Tomšičevci so jim v odgovor poslali v Ribnico nekaj min iz težkega minometra, kar je fašiste prestrašilo in so mislili, da jih bomo še tisto noč napadli v sami Ribnici. Ko se je znočilo, je del Tomšičeve brigade iznenada napadel belogardistično postojanko v Brezah. Napad je uspel in presenečen belogardisti niso imeli nih časa za kakršenkoli resnejši odpor. Nekaj jih je padlo, nekaj je bilo živih zajetih in le majhno število se je rešilo z begom v Ribnico. Tu sta bila zaplenjena skoraj vse orožje in municija.

sovražnik prihodnji dan napadel o tem smo dvomili, kam bo usmeril svoj glavni napad. Komaj se je 25. marca zdanilo, je že započelo najprej pri Tomšičevcih nad Danami, potem pa še pri Gubčevi brigadi okrog Rakitice in Kosta. Pri obeh napadih je bil sovražnik, ki je nastopal pod varstvom oklopnih avtomobilov, z močnim strojničnim ognjem zadržan in fašisti so bili prikovanani na te položaje ves dan. Italijanski poveljstvo je napadno računalo, ko je mislilo, da bo z napadom na obe kritni brigadi morda prevrnilo ostale naše enote, da jim pohvale v pomoč in s tem oslabe naš ostredni položaj. Zaradi tega so Italijani čakali s svojim glavnim napadom vse do 10. ure dopoldne, ko sta ob poti, ki pelje iz Ribnice proti Podgorju, začeli nastopati dve močni sovražni koloni. Tretji bataljon Cankarjeve brigade se je takrat pomaknil nad most na reki Ribnici, spustil sovražnika na čisto skoraj do samega mostu in iz neposredne bližine odprl nanj ogenj iz vsega svojega orožja. V nekaj trenutkih je na tem mestu obležalo kakih 20 fašistov, ostali pa so se z naglim begom umakli na vzpetine nad levo obalo Ribnice in tam zasedli svoje položaje.

Vzlic močnemu sovražnikovemu ognju in bombardiranju je bataljon Cankarjevecev vztrajal na položajih pri mostu in še nekajkrat zavrnil ponoven poizkus prehoda na drugo stran reke. Sercejeva brigada, ki je bila do tedaj na položajih okoli Podgorja, se je medtem skrivoma približala sovražniku in za izenačenja napadla z desne strani. Takrat so tudi Cankarjevci z jurštem prešli most in vnovič udarili. Fašisti so se ogorčeno borili, toda skupnemu napadu z dveh strani se niso mogli doigo upirati. Ko so borci Sercejeve brigade prodri v sovražne položaje nad vasjo Bukovica, so začeli fašisti v iznajetnem neredu čez odprto polje bežati proti Ribnici in so pri tem utrpeli nove izgube. Njihov umik so morali kriti tanki, toda ustavili so se šele v sami Ribnici, kjer jih krogle naših mitraljezov niso mogle več doseči.

Proti koncu tega dne se je posrečilo koloni fašistov, da se je iz Frigerice preko Grčka po gozdnatem pobočju vrnila na položaj Cankarjevo in Gubčeva brigado, toda odločen in hiter napad II. bataljona Cankarjeve in dela Gubčeve brigade je Italijane popolnoma razbil in jih prisilil, da so se brez vsakega odpora v neredu umaknili v postojanko Dojenovo in Ribnico. Tu je bil med padlimi sovražniki tudi fašistični poročnik. Še pred mrakom so se Italijani umaknili tudi z vseh ostalih položajev.

Ko se je III. bataljon Cankarjeve brigade, po izvojevanju zmagi, s plenom vračal proti Zadoju, je na njegovem čelu omahnil smrtno zadet komisar bataljona Rado Pešl. Kropla, ki je bila nekje pri Ribnici na njevo izstreljena, saj puškega poka ni nihče slišal, je pri svojem padcu preko grebena uničila življenje vzornega in hrabrega borca.

Boji 25. marca 1943. leta, v katerih je nastopalo okrog 3500 fašističnih vojakov, so pomenili veliko zmago naših brigad. Vzlic znatni premoči in stalni podpori artilerije, tankov in letalstva je bil sovražnik hudo poražen in prisiljen ob belem dnevu pobežniti v utrjene postojanke ter resti, kar se je štislo dalo. Tega dne se je prebivalstvo Ribniške doline na lastne oči prečitalo, da okupator ni več sposoben uspešno bojevati se z našimi brigadami in to mu je, razen velikih izgub v orožju, municiji, mrtvih in ranjenih, prizdežalo tudi hud moralni udarec.

Vzlic velikim izvojevanje zmage so razmeroma majhne izgube v padlih in ranjenih tovariših prizadele vsakega izmed nas. Ko se je stemnilo, so borci močje zapuščali položaje in brigade so se začele pripravljati na odhod proti Notranjski. Nekako po poldnev stališča v Sercejeva krenili preko Travnje Gore, ob dveh zjutraj pa Cankarjeva in Gubčeva po Rušeški poti proti Jesenovemu žlebu. Takrat ni nihče izmed nas, ki se je stemnilo, da nas prav na tej poti čaka ena naših največjih zmag nad Italijanskimi okupatorji — zmaga v Jesenovem žlebu 26. marca 1943. leta.

Rado Pešl, komisar 3. bataljona Cankarjeve brigade

JUGOSLOVANSKA LOTERIJA POROČILO O ŽREBANJU srečk 163. kola

Ki je bilo včeraj v Beogradu

Srečke, ki se končujejo s številkami	Številka	So sadeže dobiček dinarjev
3090	10.000	
85600	30.000	
38370	60.000	
01	600	
711	2.000	
641	8.000	
8611	10.000	
8271	20.000	
16721	30.000	
68921	30.000	
15001	40.000	
230121	600.000	
412	2.000	
442	2.000	
492	2.000	
842	4.000	
7042	10.000	
68602	30.000	
23	800	
62123	30.800	
84	400	
54	1.000	
7244	10.000	
54934	40.000	
80384	100.400	
021674	200.000	
035	4.000	
475	6.000	
93405	80.000	
10335	80.000	
50455	80.000	
80635	100.000	
268025	200.000	
044725	300.000	
650185	1.000.000	
6	200	
4566	10.200	
94486	30.200	
68676	40.200	
48616	60.200	
59386	60.200	
67	400	
057	2.000	
08697	30.000	
80547	30.000	
13787	40.000	
247367	800.400	
8	200	
5178	20.200	
33578	30.200	
56598	30.200	
48398	40.200	
57498	40.200	
26748	60.200	
01378	80.200	
256948	400.200	
8659	10.000	
68379	40.000	
58119	80.000	
15929	100.000	

Srečka številka 044725, ki je zadela premijo 300.000 dinarjev, je bila prodana v Ljubljani. Premijo 600.000 din v prejšnjem kolu sta dobila Janez Mandelc, delavec iz Gorji pri Bledu, in Edo Plevec, poštni uslužbenec v Radovljici.

FIGL MED DUNAJSKIMI AKADEMIKI NEKAJ NI V REDU

Ali tisto o izpolnjenih dolžnostih ali pa tisto o dobrih stikih

Dunaj, 25. marca (Tanjug). — Zunanji minister Figl je izrazil željo po čimprejšnjem nadaljevanju dvostranskih pogajanj in zboljšanju stikov med Avstrijo in Jugoslavijo. V predavanju na Akademskem društvu za zunanjo politiko je govoril o avstrijski zunanji politiki in med drugim rekel:

»Naši stiki z Jugoslavijo, ki so bili v prvih povojnih letih zelo napeti, so že več let dobri. Če nad leto dni se pogajamo, da

bi uredili še odprta vprašanja, izvirajoča v glavnem iz avstrijske državne pogodbe. Duh, v katerem so potekala ta pogajanja, po pravici vzbujata upanje, da se bodo stiki med obema deželama poglobili. Obžalovati je treba, da so se zaradi spora v zvezi z manjšinskim šolstvom na južnem Koroskem prekinili. Upamo, da to ne bo dolgo trajalo in da bomo lahko kmalu dosegli nadaljnje zboljšanje stikov, kar je cilj, ki ga hočeta doseči obe strani.«

Minister Figl je potem omenil oba zakona v zvezi z manjšino, ki ju je sprejel avstrijski parlament 19. marca.

»S tem smo izpolnili ne samo doslovno besedilo in duha državne pogodbe,« so bile Figlove besede, »marveč smo tudi prepričani, da smo storili, več kakor je bila naša dolžnost.«

»Neue Tageszeitung« in Arbeiter Zeitung kot glasilo obeh vladajočih strank danes o Figlovih izjavah glede stikov med Avstrijo in Jugoslavijo ne poročata.

Podtikanja

V britanskem protektoratu Njasi se nemiri nadaljujejo. Odkar je 28. februarja prišlo do prvega spopada, je padlo 50 Avričanov, kakih sto je bilo ranjenih, več sto pa so jih oblasti aretirale, med njimi tudi predsednika Afriškega kongresnega gibanja dr. Banda. Ta žalostna bilanca je izzvala protest tudi v nekaterih krogih v Veliki Britaniji.

Oblasti Srednjeafriške federacije in njaski guverner Robert Armitage pa trdijo, da so bile oborožene akcije proti Avričanom nujno potrebne, da bi preprečili dozdevni načrt o »pokolu« belih priseljencev. Temu namenu opravičevanja krutih metod obratovanja s prebivalci Njase, ki zahtevajo odcepitev od federacije in neodvisnost, naj bi zdaj koristila tudi vladna »Bela knjiga«, ki je bila te dni objavljena v Londonu.

V tem dokumentu, slonečem izključno na poročilih Roberta Armitagea, Britanci trdijo, da so prvotno Afriškega kongresnega gibanja na tistem sestanku 25. januarja skovali »zaroto za pokol«, v katero so nameravali ubiti britanskega guvernerja in druge funkcionarje v Njasi, bele misijonarje, žene in otroke.

Ta huda obdolžitev pa ni bila prepričljiva niti za pretežni del britanskega tiska. »Manchester Guardian« pravi, da prikaže »Bela knjiga« samo eno plat dogodkov. »Times« pravi, da je težko ugotoviti kovanje take zarote, »Daily Herald« pa pripisuje, da je dokument žalitev za izobraženje v britanskem parlamentu in da v njem ni nobenega dokaza o zaroti. Obdolžitve dr. Bände in Afriškega kongresnega gibanja po svojem značaju in cilju močno spominja na podobne obdolžitve, ki so pa njih pred šestimi leti obsodili na 10 let ječe voditelja upornika v Keniji Djoma Kenjata, ker je trgovce Mašari na skonstruirani sodni obravnavi trdil, da je Kenjatski organiziral »zasebni Gestapo za ubijanje belih sovraznikov«, da je »sv« članstvo svoje organizacije sprejel samo ljudi, ki so vprico njega pili človeško kri« in podobno. Lanl v novembru je ta pričva priznal, da je prišel lažno in da so jo bele oblasti za to bogato nagradile.

Morda se bo zdaj našel kak nov Mašari, ki bo za denar »dokazal«, da so Banda in njegovi tovariši kovali »pokol« belcev.

Srednjeafriška federacija je bila ustanovljena, da bi beli priseljenci obeh Rodezij in Njase združeni laže realizirali svoje zamisli o rasiistični državi po zgledu Južnoafriške unije. Da bi ta načrt, ki se je že uresničil v Južni Rodeziji, v celoti uresničil, zahtevajo oblasti v Salisburyju od Londona priznanje dominionskega položaja, da bi potem imele povsem proste roke. Za Avričane pa bi to pomenilo samo nadaljnje poslabšanje njihovega sedanjega že tako nevdružnega položaja. Zato so se začeli ljudje v Njasi odločno boriti za odcepitev in neodvisnost.

D. D. M.

Te dni obdarujejo v Zahodni Nemčiji otroke. Kakšen vzgojni duh veje letos ondod, kaže slika izložbenega okna neke trgovine v Münchenu, kjer so pod geslom verskega praznika razstavljeni sami jedrski bombniki, medkontinentalne rakete, tanki na električni pogon in podobne »igračke«

AGRARNA REFORMA V MAROKU

Rabata, 25. marca (AFP). Predsednik vlade Abdulah Ibrahim je sinoči v govoru po radiu dejal, da bodo razdelili revnim kmetom na tisoče hektarov zemlje, ki je zdaj pod sekvestrom. Med glavnimi nalogami vlade bosta zdaj agrarna reforma in umik tujih žit iz dežele. Dejal je tudi, da je treba naglo obnoviti red in mir na severnih krajih ter zamenjati maroški frank, kar bo »prvi korak v izgradnji gospodarske neodvisnosti Maroka«.

PO ODHODU BRITANSKIH GOSTOV IZ ZDA

Skladnosti in razlike v stvarnem urejanju nemškega vprašanja

Washington, 25. marca (AP). — Eisenhowerju in Macmillanu se je posrečilo pridobiti Pariz in Bonn za njuno formulo, s katero bo Zahod predlagal Sovjetski zvezi, naj bi bila državniška konferenca to poletje. Diplomatski krogi poudarjajo v tej zvezi, da bodo štiri zahodne vlade poslale posebne, a v tem smislu podobne note Moskvi že jutri ali pojutrišnjem. Dejansko bodo v njih predlagale Hruščevu, naj bi se konferenca nanašala na nemški problem. Upajo, da bodo zunanji

Stik z nemškimi socialnimi demokrati

Beograd, 25. marca (Tanjug). V zveznem odboru Socialistične zveze so bili danes dopoldne razgovori z delegacijo socialdemokratske frakcije Zveznega zbora, v kateri so Fritz Erler, Ernst Paul, Kurt Matik in Ludwig Metzger. Z jugoslovanske strani so v razgovorih sodelovali Veljko Vlahović, Koča Popović, Mladen Iveković in Aleš Bebler.

ministri, ki se bodo sestali dne 11. maja v Ženevi, pripravili gradivo za to konferenco.

Nekaj ur po Macmillanovem odhodu iz ZDA so pristojni in poučni krogi opozorili na to, da se Eisenhower ni avtomatično zavezal, da bo privolil v državniško konferenco, če se zunanji ministrom na njihovi konferenci ne bo posrečilo doseči ublažitve mednarodne napetosti. Američani poudarjajo, da bi lahko vsak prenaprten sklep o Nemčiji zmanjšal možnosti za državniško konferenco. Tako n. pr. če bi SZ in Vzhodna Nemčija sklenili posebno mirovno pogodbo ali če bi sovjetske oblasti nenadoma popustile kontrolne funkcije v Berlinu vzhodnonemški vladi.

Pravijo, da je Eisenhower hladno sprejel Macmillanovo idejo o celi vrsti razgovorov s Hruščevom o najvažnejših mednarodnih problemih. Po mnenju ZDA je zdaj dovolj, da imajo pred očmi možnost za prvo državniško konferenco. Kaže pa, da se Eisenhower strinja z Macmillanovim mnenjem, da bi morali biti vsi razgovori državnikov v kakem »zavetnem kraju«, kjer bi se lahko pogajali brez velikih propagandnih govorov.

Krogi, ki so poučeni o razgovorih med Eisenhowerjem in Macmillanom, poudarjajo med drugim tudi tole:

1. Britanski in ameriški diplomati so pripravili nekaj, kar smatrajo za zelo dober načrt o združitvi Nemčije, o izhodu iz berlinske krize in o okrepitvi evropske varnosti. Ta načrt naj bi obravnavali na ministrski konferenci.

2. ZDA so pripravljene ugoditi možnost za kratkoročno začasno ureditev berlinskega problema. Vsak tak načrt pa bi moral zagotoviti zahodnim silam pozicijo v zahodnem Berlinu in svobodno dohod v mesto. Vzhodnonemške oblasti bi morebiti lahko odobravalе zaveziške dokumente, če bi nastopale kot zastopniki Sovjetske zveze.

3. Eisenhower ima tehtne pomisleke glede Macmillanovega predloga o »zamrznjenju« na določeno obseg zahodnih in sovjetskih oboroženih sil v Srednji Ev-

ropi. O takšnem načrtu bi bilo moč govoriti samo, če bi koristil združitvi Nemčije.

4. Prav tako kaže, da se Eisenhower ne vnaša za britanske predloge, naj bi postal zahodni Berlin mednarodno mesto. Ugotavljajo, da je takšno tudi gledišče Sovjetske zveze.

5. Eisenhower je pripravljen do neke meje proučiti vse možnosti za pogajanja s Sovjetsko zvezo. Če bi bila konferenca zunanjih ministrov prekinjena, bi se lahko razgovori nadaljevali v OZN.

6. Eisenhower je pokazal večji optimizem kot Macmillan, francoski in zahodnonemški voditelji glede možnosti za morebitno združitve Nemčije. Macmillan se zavezuje za to združitve kot cilj, ki ga je treba doseči, sodi pa, da so možnosti trenutno zelo majhne.

Posredovanje med ZAR in Irakom

Beirut, 25. marca (AFP). — Predsednik Naser je sinoči privolil v sodelovanje vlade ZAR na medarabski konferenci, ki jo je predlagal politični odbor Arabske lige z namenom, da bi skušali na njej poravnati spor med ZAR in Irakom. Konferenca bi se udeležili zunanji ministri in bi se začela 31. marca. Iz Bagdada še niso prejeli nobenega odgovora. Če general Kasem ne bo odgovoril, bo potovala v Bagdad posebna delegacija Arabske lige in skušala doseči, da bi general Kasem privolil v sodelovanje na konferenci. Pobudo za sestanek, ki naj bi bil v Bejrutu, so dali sudanski in libanonski vladar te posebej libanonski zunanji minister Husein Ueini.

Beirut, 25. marca (AFP). — Predsednik ZAR Naser in predsednik libanonske republike Sehab sta se danes sestala na mejni med Libanom in sirsksim področjem ZAR. Njun razgovor je trajal tri ure in pol. Pričakujejo, da bo nocov v Bejrutu in Kairu objavljeno skupno poročilo o tem sestanku.

Footova ponudba

posojila za ciprske žrtve v lanskih bojih proti Britancem

Atene, 25. marca (AFP). — Iz kakor jih določa sporazum za pet Nikozije poročajo, da se je ondi glavni mest na Cipru. Gre za danes sestali odbor za prenos oblasti na ciprsko republiko, v katerem so guverner Foot, etnarh Makarios, vodja Turkov Kučuk in njihovi sodelavci. Po sestanku so objavili uradno poročilo, v katerem je rečeno, da sta Makarios in Kučuk skupno pozvala grško in turško skupnost na Cipru, naj ohranita prijateljske stike ter red in mir. Guverner Foot pa je sporočil, da bosta dobili obe skupnosti posojilo po 20.000 funtov kot pomoč žrtvam v lanskih bojih. Omenjeni odbor, ki je eden izmed treh z londonskim sporazumom o Cipru določenih odborov, naj bi do konca marca sestavil tudi ciprsko vlado desetih začasnih ministrov.

Grški tisk pa danes poroča o težavah, ki so nastale na Cipru v zvezi s tem sporazumom. Našajo se v glavnem na meje ločenih grških in turških občin, zadel etnarh Makarios na velike težave pri imenovanju sedmih grških članov začasne ciprske vlade, ki naj bi prevzela oblast 1. aprila.

ABDEL MAHDI UMRL

Kartum, 25. marca (AFP). Danes je v Kartumu umrl vodja sudanske Neodvisne stranke »Umma« Abdel Razman el Mahdi. Bil je tudi voditelj verske ločine »Ansara«.

Zadnje dni je ciprsko krajevna policija med pripadniki EOKA zbirala orožje. Zbrali so 613 pušk in strojnico, 17.000 nabojev, 2000 bomb in malone eno tona razstreliva. Na sliki oddajanje orožja nekje blizu Nikozije.

Zahodnoafriški federalisti

težijo po svobodni družbeni in politični ureditvi svojih dežel

Pariz, 25. marca (Tanjug). — V Dakaru, glavnem mestu Senegala, so danes ustanovili novo Federativno stranko, katere glavni cilj je, združitve dežel Zahodne Afrike. To je prva in neposredna posledica velike zmage federalistov po volitvah v Senegaliji in francoskem Sudanu. Stranka je nastala z združitvijo vodilnih strank v obeh deželah ter še nekaterih političnih skupin v Gornji Volti, Dahomeju in Nigeriji. V resoluciji, ki so jo danes sprejeli na prvi konferenci federalistov v Dakaru, je za neposredno nalogo novega množičnega afriškega gibanja označena akcija za federacijo zahodnoafriških dežel kot prvo etapo na poti k neodvisnosti vse Zahodne Afrike. Njene perspektive glede razširitve na ostale dežele naj bi na drugi strani pomenile tudi vzpostavitev novih stikov med afriškimi deže-

lami in Francijo, povezanimi zdaj v Francosko-afriški skupnosti. Afriški federalisti se namreč zavezajo za to, da bi dobila nova federacija večje suverene pravice, kakor jih ima zdaj v okviru skupnosti.

Demokratska socialistična ureditev skladno z afriškimi potrebami, nadalje ustanovitev takšnih institucij, ki bodo obvarovale federacijo afriških dežel pred anarhijo in nestabilnostjo, kakor tudi planiranje v gospodarstvu za čim hitrejši razvoj teh zaostalih dežel, to so tudi glavne koncepcije prvakov novega afriškega gibanja.

Za vodjo novega gibanja v Zahodni Afriki je bil izvoljen dosedanj voditelj senegalske Napredne zveze Leopold Sengori. Prvi kongres stranke bo v začetku julija v Dakaru.

Skrbi v Foreign Officeu

spričo izstopa Iraške republike iz Bagdadske zveze

London, 25. marca (Tanjug). V Foreign Officeu so davi objavili, da je vlada prejela obvestilo iraške vlade, da je leta odpovedala nadaljnje sodelovanje v Bagdadski zvezi. K temu pripominjajo, da je imela Velika Britanija sodelovanje Iraka v tej zvezi po revoluciji samo še za formalno.

V pristojnih krogih pa ne prikrivajo, da prav ta formalni ukrep vlade v Bagdadu pomeni razvoj, ki se mu je Velika Britanija na vsak način hotela izogniti. S tem da je Irak odpovedal sodelovanje v Bagdadski zvezi, so postali pereči tudi trije latentni problemi v stikih med Londonom in Bagdadom. Prvi gre za dobavo britanskega orožja

Iraku, drugič za britansko oporišče v Habaniji in tretjič za britanske koristi v Iraški petrolejski družbi.

Glede prvega vprašanja so v Londonu danes objavili, da se položaj glede dobav orožja ni izpremenil, marveč da je ostalo vse tako, kakor je nedavno formalni minister v Foreign Officeu Profumo, ko je dejal, da so bile dobave, o katerih so bile sklenjene pogodbe, že prej opravljene, druge pa zdaj proučujejo. Vprašanje britanskih vojaških enot v Iraku pa je bolj koščljivo, kajti pogodba o Habaniji je bila sklenjena v okviru Bagdadske zveze, čeprav je dvostranskega značaja. Iraška vlada je sporočila, da

ostane položaj oporišča nespremenjen, znano pa je, da se pogajanja o oporišču v Habaniji vlečejo že od sredine minulega leta in da bo najnovejši ukrep iraške vlade pospešil končno ureditev.

Britanska vlada je končno v skrbeh tudi spričo tretjega vidika stikov z Irakom. Iraška petrolejska družba je last ameriških, britanskih, nizozemskih in francoskih družb. Politični krogi v Londonu so dobili vtis, da bodo od nadaljnjega razvoja zadnjih dveh vprašanih odvisni tudi ukrepi glede nadaljnjih dobav orožja Iraku. Velika Britanija je dobavila iraški vojski doslej kakih 160 tankov in topove za topničarski polk.

TRŽAŠKO PISMO

Kmetije brez kmetij a s tisočeriimi kmetijskimi skrbmi

Govoriti o kmetih na Tržaškem in v Trstu samem bi se komu zadelo nekoliko čudno: Trst je znan predvsem kot precej veliko mesto, kjer seveda ni videti kmetov, njegova okolica pa velja za kraško ozemlje, kjer spet ni pravih kmetij. Vendar so stvari nekoliko drugačne: so kmetije in je tudi mnogo vprašanj, ki jih kakorkoli zadevajo.

Predvsem je treba takoj reči, da se tržaška občina razteza od Bazovice, tako da zajema to vas in vse vasi do Opčin, Proseka in Sv. Križa. Vse ozemlje tržaške občine nikakor ni kraško, prav tako ni kraški znaten del dolinske občine in miljska občina. V občinah Repentabor, Zgonik in Devin-Nabrežina pa so tudi znatni predeli, ki jim je marljivost in prizadevanje obdelovalcev odvzela kamniti videz kraškega sveta.

Položaj kmeta v tržaški okolici pa je povsem drugačen od položaja in življenja kmetovalca kjerkoli drugod: utegneno ozemlje in navezanost ter odvisnost samo od Trsta; v znatnem delu zemlja, ki kmetu ne more roditi pridelkov v velikih količinah; konkurenca področij, kjer imajo intenzivno kmetijstvo; nerazumevanje oblasti, ki pri odmerjanju davkov in drugih dajatev ravna s tujkajšnjim malim kmetom, kakor da bi bil velik posestnik. In razen takih drugih težav je tod mogoče še bolj kot kje drugje občuten beg z zemlje: mladim ljudem se ne da več obdelovati zemljo, pa če bi morali biti tudi brezposelni.

Naravno je, da so se tudi kmetje na Tržaškem združili v svoje organizacije. Ena od teh je Kmečka zveza, ki je vključena v Slovenski kulturno-gospodarski zvezi, druga pa je Zveza malih posestnikov, ki je blizu tržaški federaciji KPI. Obe tesno sodelujeta.

Čeprav je plodne zemlje na Tržaškem malo — približno 10.000 ha — in še ta ni vsa izkoriščena, je vendar 20.000 aktivnih obdelovalcev, ki dosegajo znatne uspehe. Tako n. pr. vrednost živinorejskih proizvodov prekaša letno 1,5 milijarde lir, vrtnarstvo donša 430 milijonov, vinogradništvo 390, poljedelstvo 310, sadjarstvo 67, cvetličarstvo 30 milijonov lir. Pri tem je treba poudariti, da je poleg pogostih primerov sodobnejšega obdelovanja še vse polno neracionalnega izkoriščanja zemlje, ko gre še za primitivne oblike kmetovanja, kjer dela sin »po starem«, kot sta delala oče in ded. Seveda je teh številnih nepopolnosti krivo večinoma neznanje ter premalo prepričanja in poguma za investicije, za sodobne načine obdelovanja. Zlasti pa tukajšnji kmet ne zna intenzivno izkoristiti tistih možnosti, ki bi mu jih nudilo za nekaj panog specializirano kmetovanje. Vse preveč je še težnje po skromnem pridelku nekaterih proizvodov za dom, premalo pa po pridelovanju za trg.

Mesto samo je dovolj veliko tržišče za okoliškega kmeta, ki mu niti konkurenca daljnějšíh sosedov ne bi mogla posebno škoditi, ker potrošniki vedno bolj cenijo sveže, »domače« blago kot pa uvoženo.

V svojem prizadevanju za zboljšanje položaja kmetje na Tržaškem ne naletajo

vedno na zadostno podporo oblasti, dasi ni moč zanikati, da ta podpora vendar obstaja, čeprav ni vedno in takoj uspešna. Živinorejca, ki je tod še dokaj razširjena, ima polno težav: Živina sama ni najboljših pasem, travniki in pašniki so večkrat v slabem stanju in kmetje morajo krmo kupovati drugod za drag denar. Trgovina z mlekom pa je skoraj popolnoma v rokah proizvajalcev iz bližnjih pokrajin.

Poljedelstvo se ponekod umika vrtnarstvu, ki bi se lahko še mnogo bolj razvilo, če bi bilo pri prizadevanjih dovolj strokovne in ekonomske izobrazbe in bi bilo zadovoljivo rešeno oskrbovanje z vodo po primernih cenah.

Znatna postavka kmetijskega gospodarstva na Tržaškem je vinogradništvo. In čeprav gre v bistvu za majhne količine pridelka, pa se vendar nikoli ni bati, da bi domače vino ne šlo v denar. Manj zadovoljivo je stanje v sadjarstvu, ki bi se prav gotovo lahko zboljšalo.

Razen vrtnarstva kaže stalen napredek cvetličarstvo in za to panogo kažejo tudi oblasti zadovoljivo skrb. Dostikrat pa gre gradbena dejavnost prav na škodo vrtnarstva, cvetličarstva in tudi drugih panog. Seveda pa je to vprašanje, s katerim se je treba sprijazniti.

Kmečka zveza, ki je imela nedavno svoj redni občni zbor, si je zastavila vrsto nalog, ki jih je sicer že doslej z

vso prizadevnostjo opravljala. Predvsem je načela splošni načrt za skladni razvoj kmetijske proizvodnje in za okrepitev posameznih kmetijskih panog. Omenjeni občni zbor je tudi obsodil dejstvo, da še ni bil raztegnjen na Tržaško zakon o bolnišnici zavarovanju kmetov, ki je že v veljavi zaradi pot Italiji. Nadalje je izrazil svoje nezadovoljstvo zaradi nezakonitega stanja in diskriminacijske ravnanja, ko Kmečka zveza kot predstavnica večine kmetov na Tržaškem nima svojih ljudi v raznih komisijah in ustanovah, ki se ukvarjajo s kmetijskimi problemi. Tržaška Zbornica za trgovino in industrijo ima namreč tudi osek za kmetijstvo. Toda kmete tam predstavlja vedno samo kak veleposestnik, ki jih tod malo ne ni. Da potem ta ni Slovenec, niti ni treba še posebej reči, čeprav so kmetje na Tržaškem domala sami Slovenci. Tako stanje je tudi zaradi tega, ker bi morali po londonskem sporazumu Slovenci imeti svoje predstavnike v vseh teh ustanovah.

Kmečka zveza in njeno delovanje je za kmete na Tržaškem v veliko korist in pomoč. Dostikrat bi morali kmetje brez njene pomoči za marsikaj posej izdati znatne vsote denarja, kar jim je zdaj prihranjeno. Organizacija daje kmetom vsakršne nasvete, posreduje zanje pri oblasteh in pogosto nastopi, če je treba zaščiti koristi večjih skupin ali pa tudi posameznih kmetov. In tod ni vedno lahka stvar imeti opravka z oblastmi, ki razlašajo zemljo za ceste ali druge naprave, ali pa z vojaškimi oblastmi, ko je treba posredovati zaradi nesmiselnega povzročanja škode na skopo odmerjeni zemlji, ki jo zaradi vaj neusmiljeno preoravajo vojaški tanki. Tako je kmečka zveza na Tržaškem gotovo zelo pozitivna postavka. R. R.

POMOČNIK SODOBNE KMETIJSKE PROIZVODNJE

Prispevek Prispelke instituta pri pospeševanju, modernizaciji in socialističnem napredku kmetijstva

Letos bomo vložili v kmetijstvo več sredstev kot katero koli leto doslej. Ta sredstva pa moramo kar najbolj smotrno uporabiti za to, da bo dajalo kmetijstvo čim več tržnih presežkov. Pri teh naporih je pomembna naloga Kmetijskega inštituta Slovenije, ki je letos razširil svoje delo.

Inštitut je kot osrednja strokovna znanstvena kmetijska ustanova v Sloveniji povezan z vsemi kmetijskimi proizvajalnimi organizacijami in strokovno službo na terenu. Na eni strani raziskuje in organizira najrazličnejše proizvodne poskuse in izsledke prenaša v prakso. Inštitut usmerja delo na socialističnih posestvih in obratih, ki jih ustanavljajo poslovne zveze in kmetijske zadruge, proučuje predvsem tehnološke probleme kmetijske proizvodnje in sodeluje pri izdelavi tipičnih projektov; prav tako prevzema konkretne naloge pri agrimelioracijah, urejanju čredinskih pašnikov, projektiranju sadovnjakov in vinogradov, gradnji pitališč in ureditvenih programih za kompleksno urejanje večjih družbenih posestev.

VZGOJA IN ŠIRJENJE NAJDONOSNEJSIH SORT

Med raziskovalna dela sodijo predvsem raziskovanja republiškega pomena, ki jih financira sklad »Borisa Kidriča«. Trenutno so zelo aktualni poskusi z visokodonosnimi italijanskimi sortami pšenice, s katerimi smo v naših razmerah dosegli znatne pridelke, do 60 in več metriških stotov na hektar. Proizvodni poskusi, selekcija in zlahtnjenje sort, ki jih izvaja poljedelski oddelek inštituta, so dolgotrajen proces, pri čemer morajo računati z mnogimi težavami, preden ugotovijo kakovost in lastnosti sort, da lahko na tej podlagi ugotovijo kraje in zemljo, kjer najbolj uspevajo, in kaj je treba v zemljo vlagati, skratka proučujejo in iščejo opti-

malno agrotehniko za vsako sorto, da tako ob čim manjšem vlaganju dobimo največji pridelok.

Podobno delo opravljajo tudi s krompirjem. Naporji so bili zlasti lepo poplačani lani, ko smo v Sloveniji že na velikih površinah pridelali po 400 stotov krompirja na hektar, kar je štirikrat več kot znaša državno povprečje. Ti in drugi proizvodni uspehi zgovorno pričajo o gospodarski koristi organizirane proizvodnje raznih žit, krompirja, koruze, vrtnin in podobnega, s katero inštitut proučuje, uvaja in širi visokodonosne sorte. Promet s semeni kontrolira poseben oddelek inštituta, kot to določa zakon o prometu s semenskim blagom. Oddelek za zaščito rastlin nadzira kakovost zaščitnih rastlin-

skih sredstev, centralni laboratorij pa umetna gnojila, vina, analizira tla in krmila, medtem ko oddelek za pedologijo izvaja pedološke raziskave. Vsklajevanje vseh teh elementov je študijski problem, ki ga obravnava inštitut kot celota in v sodelovanju s svojimi organi, zlasti z znanstvenim svetom.

Izmed vseh kmetijskih panog najbolj zaostajamo v živinoreji in zato so se strokovnjaki inštituta razen urejanja travnikov čredinskih pašnikov, obnove vinogradov in sadovnjakov, letos še posebej posvetili strokovni organizaciji pitanja telet in mesnatih prašičev ter proizvodnji perutnine. Rezultati dosedanjega dela so precejšnji, saj dajejo urejeni pašniki od 5- do 10-krat kvalitetnejšo krmo kot naši povprečni travniki. Dosedanji travniški poskusi na posestvih Pšata, Apače, Kidričeve, Beltinci in Kočevje so pokazali, kolikšne rezerve so v naših travnikih, saj so že prvo leto, ko so začeli s poskusi, pridelali po 80 in tudi po 100 stotov sena na hektar. Živinorejski proizvodni poskusi imajo na eni strani namen povečati proizvodnjo mleka, na osnovi tako imenovanega krmilnega hektara, to je, da bi z enoletnim pridelkom krme na enem hektaru proizvedli okoli 10 tisoč litrov mleka.

Na drugi strani pa naše potrebe terjajo od živinorejske proizvodnje tudi več kvalitetnega mesa. Letos, ko smo začeli snovati velike kmetijske kombinete in na raznih posestvih graditi velika pitališča za okoli 10.000 belih svinj in 20.000 mesnatih prašičev in pitališča za skupno 5000 telet, so se naloge živinorejskega oddelka zelo povečale. Oddelek je prevzel strokovno vodstvo pri pitanju telet, da bi s čim nižjimi stroški pridelali več mesa. Sestavili so »jedilnike« — razne mešanice krme, da bi ugotovili, kaj posameznim pasmam živali najbolj prija in katere bomo širili, da v živinoreji ne bodo zaostajali v izpolnjevanju nalog, predvidenih v perspektivnem planu.

Boj za visoke donose bilje inštitut tudi v sadjarstvu in vinogradništvu. Posebno skrb posveča pravilni izbiri sort, rajonizaciji in sistematizaciji nasadov. Nekatera družbena posestva so dosegla v pridelovanju sadja že take redne pridelke, da se lahko merijo s sosednjo Italijo. Posestvo Bukovica pri Gorici je pridelalo na nekaterih hektarih po 300 stotov breskev, v Brdih pa po 400 stotov grozdja na hektar.

V zvezi z letošnjimi najvažnejšimi akcijami je inštitut organiziral po okrajih seminarje za strokovnjake, ki vodijo poskuse bodisi s poljščinami bodisi s travniki ali sodelujejo pri pitanju goved in usmerjanju mehanizacije.

KONČNI SMOTER: POVEČANJE PRODUKTIVNOSTI IN ZNIŽANJE PROIZVODNIH STROŠKOV

V kmetijstvu ne moremo govoriti o moderni proizvodnji, če ne dosegamo visokih pridelkov ob čimnižjih pridelovalnih stroš-

Čudni pojavi na vinskem trgu

Prodaja vina v gostinstvu nazaduje, čedalje večje količine pa gredo mimo rednega prometa

Lani smo imeli tako dobro in obilno vinsko letino kakor že dolgo ne. Po končni cenitvi Zveznega zavoda za statistiko smo pridelali 5,76 milijona hektolitrov vina nasproti 4,21 oziroma 3,32 milijona hl v prejšnjih dveh letih. Po vojni je bil samo letnik 1951 približno enak obilen. V Sloveniji je lanski vinski pridelok ocenjen na 987.000 hl nasproti 433.000 hl v prejšnjem letu. Četudi je morda ta cenitev za Slovenijo visoka, so vendar tržni presežki izredno obilni.

Človek bi pričakoval, da bodo ob tako dobri letini zadovoljni vsi: vinogradniki, vinska trgovina, gostinstvo in potrošniki. Pa vendar vsi tožijo. Vinogradniki predvsem zaradi odkupne cene, ki je mnogo nižja kakor prejšnje leto, ko je bila cena na svetovnem trgu zaradi izredno slabega pridelka v Franciji zelo visoka in

brezalkoholnih pijač. Tako se je potrošnja piva v gostinstvu povečala od 47 milijonov litrov l. 1953 na 72 milijonov litrov v predlanskem letu, lani pa na približno 100 milijonov litrov; potrošnja brezalkoholnih pijač je hkrati narasla od 32 na 42 oziroma 50 milijonov litrov.

Seveda pa se moramo vprašati, ali nam gornji statistični podatki o potrošnji vina nudijo res verno sliko dejanskega stanja. Nimamo v mislih samo tistih količin, ki jih potrošijo vinogradniki sami ali prodajo svojim znancem. Statistika zaznava samo količine regularno prodane vina, obremenjenega z vsemi dajatvami. Prodaja tega vina v gostinstvu se je res zmanjšala od 88 milijonov litrov v letu 1953 na 74 milijonov v letu 1957. Za lansko leto sicer še ni podatkov, vse pa kaže, da se je zmanjševanje prodaje nadaljevalo. Hkrati opažamo, da se je zadnja leta, zlasti pa po lanski trgatvi, sila razpasla prodaja vina mimo rednega odkupa. Od vinogradnikov ga pod roko kupujejo privatniki v znatnih količinah, v mnogih primerih organizirajo tak odkup skupinsko zaradi lažjega prevoza. Močno se je razpasla praksa, da tudi privatni gostilničarji in zakupniki gostinskih obratov kupujejo vino nekontrolirano od samih vinogradnikov. V prvem in drugem primeru je oškodovana skupnost za dajatve, ki niso majhne in v gostinstvu dosežejo tudi do 100 din na liter vina. Podobno gredo mimo rednega prometa tudi znatne količine žganja. Zasebni gostilničarji in zakupni gostinski obrati morajo sicer voditi knjige, toda korist od tega je malenkostna, ker ni moč kontrolirati, koliko vina so dejansko iztočili v primeri s količinami, ki so jih nabavili po redni poti.

Računajo, da gre v zadnjem času vsaj tretjina odkupljenega vina mimo rednega prometa, pri čemer je skupnost oškodovana na dajatvah samo v Sloveniji za stotine milijonov din. Do takih pojavov ne bi prišlo, če bi redno kontrolirali prevoz vina, ki je po predpisih dopusten le z listinami o plačanem prometnem davku. Vinogradnikom so celo predpisane količine, ki jih od pridelka lahko sami potrošijo brez prometnega davka. Kaže pa, da tudi tu ni kontrole, sicer se ne bi tako razpasla prodaja pod roko. Vsi ti pojavi nujno terjajo odločne ukrepe in uspešnejšo kontrolo prometa z vinom. F. S.

V Velenju naglo napreduje gradnja stanovanjskih poslopij in urejanje komunalnih naprav. Med najlepše zgradbe Novega Velenja lahko nedvomno prištevamo petnadstropne desetorčke

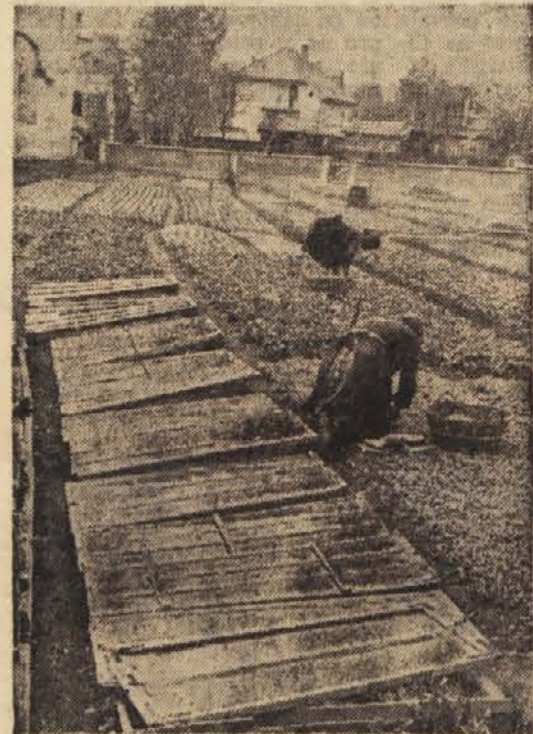
kih. Zaradi tega so letos povečali svoja prizadevanja vsi oddelki in referati Kmetijskega inštituta in posvečajo še večjo skrb širjenju elitnih semen in produktivnejših pasem živine, skratka z večjo odgovornostjo nadaljujejo dosedanje in sprejemajo nove naloge. Rentabilnost kmetijske proizvodnje je v veliki meri odvisna od pravnega strokovnega vodstva in od produktivnosti dela v kolektivih. Ročna delovna sila je vedno dražja in jo bomo morali nujno čimbolj omejevati z uvajanjem mehanizacije. Zato so ustanovili na inštitutu poseben referat za mehanizacijo, ki preizkuša uporabnost novih kmetijskih strojev ter pomaga pri organizaciji strojnih odsekov po zadrugah.

Za sestavo ekonomskega in rentabilnega računa pa je začel delati oddelek za agronomsko ekonomiko, ki med drugim sodeluje v pripravah in izdelavi ekonomskih analiz proizvodnih poskusov, proučuje vse elemente proizvodnih stroškov ter zbira in izpolnjuje delovne norme za kmetijska dela. Proučuje tudi produktivnost dela in številne agroekonomske probleme, ki se porajajo pri naporih vse naše skupnosti za tehnično in socialistično izgradnjo in nove odnose na naši vasi. M. R.

so naša izvozna podjetja pridelke lahko drago prodajala v tujino in plačevala visoke odkupne cene. Zlasti nezadovoljni so potrošniki. Kljub obilni letini in tudi nizki odkupni ceni se vino v gostinskih obratih ni bistveno pocenilo, deloma tudi zaradi tega, ker so občine hkrati uvedle oziroma zvišale občinski prometni davek na vino. Enako tožijo naša gostinska podjetja, vinarske gospodarske organizacije, vinska trgovina in izvozna podjetja, ker vina ne morejo prodati in imajo skrb, kako bodo vnovič velike zaloge odkupljenega pridelka.

RESNIČNO ALI NAVIDEZNO NAZADOVANJE POTROŠNJE

Ze nekaj let opažamo, da potrošnja vina v gostinstvu občutno nazaduje. S stališča borbe proti alkoholizmu je ta pojav gotovo pozdraviti, zlasti ker hkrati narasča v državi potrošnja piva in

Pri nas so še redki vrtnarji, ki bi zgodnje sočivje pridelovali v toplih gradah. Te jim povečini služijo samo za vzgojo sadik, namenjenih za prodajo in za lastno uporabo

Preskrba z zgodnjim sočivjem

Samo iz Makedonije 42.000 ton zgodnjega sočivja — Posebni brzotovorni vlaki za prevoz pridelkov, ki se hitro pokvarijo

Prvikrat se bo letos na trgih pojavilo zgodnje sočivje iz steklenih gredic Makedonije, in sicer mesec dni pred sočivjem z ogrevanih polj. Samo tovarna stekla v Pančevu je dobavila makedonskim kmetovalcem od 12. januarja do 10. februarja kakih 330.000 kv. metrov stekla za tople grede. Da bi zadovoljila domače potrebe po steklu, je skrčila svoj izvozni načrt.

Strokovnjaki računajo, da bo pridelala Makedonija letos približno sedemkrat več zgodnjega sočivja kakor lani. Pridelala ga bo 42.000 ton.

Podobne ukrepe so storili tudi v drugih krajih, kjer imajo pogoje za pridelovanje zgodnjega sočivja, predvsem na področju Kopra in v Hercegovini. Ondotni ljudski odbori in zadruge se pridno pripravljajo, da bodo pridelno leto na sezono setve kmetijskih kultur dobro pripravljene.

200 VAGONOV SOČIVJA DNEVNO

V pridelovanju zgodnjega sočivja uporabljajo v Makedoniji sodobne metode in zato so elektrogospodarski skupnosti predlagali, naj bi za potrošnje električnega toka v toplih gredicah po možnosti določila nižje tarife, da bi se znižali proizvodni stroški. Z jugoslovanskimi železnicami so se dogovorili, da bodo zagotovili takšen vozni red za tovarne vlake, da bodo najhitreje prepeljali zgodnje sočivje od pridelovalcev do velikih mest in trgov. Ti vlaki bodo prepeljali kakih 200 vagonov sočivja dnevno. Če bo sočivja več bo železniška uprava uvedla tudi izredne vlake.

Letos bomo imeli novosti tudi v prevozu kmetijskih pridelkov za izvoz. Železniška uprava je kupila 1250 zaprtih vagonov z okni za zračenje. Ti vagoni so sposob-

ni na vse hitrosti, za priključitev k brzim in ekspresnim vlakom in imajo tudi naprave za električno ogrevanje. Jugoslovanske železnice računajo, da bodo dobile tudi

250 hladilnih vagonov, kar bo z dosedanjimi 318 zboljšalo prevoz pridelkov, ki se hitro pokvarijo, ter omogočilo uspešnejšo konkurenco na tujem trgu.

Šolarji — zadružniki

Upravitelj šole tovariš Stumberger premakne ročice na aparaturi in se nagne nad mikrofona. »Pozor, pozor!« se oglasio zvočniki po vseh razredih. »Današnji pouk je zaključen.« Kakor da nismo v Cirkulanah, metropoli revnega haloškega predela. Šolsko poslopje je sončno in svetlo. Vsi razredi so ozvočeni, šola ima vodovod, pred dnevi so nabavili televizijski sprejemnik, na dvorišču je živalski vrt, akvarij, alpineta z nenavadnimi rastlinami, v bližini telovadišča pa vrt in nedeleč od ceste vrbov nasad... Vse to upravlja združna organizacija 650 šolarjev. Ta šolska zadruga na osemletki v Cirkulanah je samonikel pojav, za katerega se zanima tudi Zavod za proučevanje šolstva v LRS.

Šolsko zadrugo so ustanovili pred petimi leti. Za začetek so imeli učitelj in učenci samo dobro voljo. Zemlja, ki jo je dobila šola, je bila slaba, skorajda nerodovitna. Otroci so jo morali temeljito pognojiti in obdelati z izposojenim orodjem. Tako je nastal šolski vrt in sadovnjak, v katerem so zasadili jablane, hruške, breskve in uredili drevnico, nasad malin, zgradili tople grede in napravili vrbov nasad, kamor so za-

sadili 30.000 sadik selekcionirane vrbe.

»VOJNA« Z ZAJCI IN VOLUHARJI

Ze prvo zimo pa je bil šolski vrt v resni nevarnosti. Zajci so se spravili nad sadike in jih oglodali, pa tudi voluharji so napravili veliko škodo. Zalostno so gledali mladi združniki, kako propada sad njihovega truda in potem so se lotili »vojne«. Pričeli so graditi ograjo okrog šolskega vrta. Ta ograja je dolga 364 metrov. Zajci niso več vdrali na vrt. Prihodnje leto so popravili vsi škodo in še razširili svoj vrt. Iz vrbovega nasada je odšlo prvo šibe za pletenje košar v prodajo. Potem so nabavili lastno orodje, postavili orodjarno in postali pravi gospodarji. Pridelke z vrta pa uporabljajo v šolski kuhinji. Tu so se dekleta prvič seznanila z vkuphvanjem paradižnika, ki ga v teh krajih komaj poznajo.

UČENCI SO VZLJUBILI ZADRUŽNO DELO

Čeprav je v začetku vse breme ležalo na učiteljih, so otroci kmalu vzljubili združno delo. Vse, kar so napravili s svojimi rokami, tudi čuvajo in niti ene

cvetice pred šolo ne pohodijo. Delo opravljajo z veseljem in, čeprav hodijo nekateri tudi po nekaj ur daleč v šolo, rade volje pridejo pred poukom in delajo na vrtno in v vrbovem nasadu. Pri tem delu se učijo, kako je treba opraviti to in ono kmetijsko delo, saj vse sami sadijo, cepijo in režejo. Najvažnejše pa je, da spoznavajo korist in prednost skupnega, združnega dela na šolski zemlji. Tudi za praktičen pouk je šolski vrt zelo pomemben.

Pri vsem tem pa ni spregledati finančnega uspeha. Doslej so letno pridobili iz vrbovega nasada in drevnesnice okrog 190 tisoč dinarjev. O teh sredstvih otroci s pomočjo učiteljev sami »razpravljajo« in so v svojih odločitvah zelo tehtni. Tako so pred kratkim predlagali, da bi pri šoli zgradili vremenoslovno postajo in uvedli za ta predel protiperonosorno službo. Korist te postaje bi bila tudi v tem, da bi vse instrumente lahko uporabljali kot učila.

NACRTI ŠOLSKE ZADRUGE

Za prihodnost ima šolska zadruga na osemletki v Cirkulanah kopico načrtov. Povečali bodo vrbov nasad, iz katerega se bo nemara razvila pletarska

Obisk na osemletki v Cirkulanah

Pred poukom se šolarji, ki pridejo iz oddaljenih haloških hribov, radi ustavljajo pred živalskim vrtom, kjer imajo fazana in razne druge živali. Zdaž bodo dobili še srno

delavnica, urediti nameravajo s temi sredstvi, saj znaša njen dosednji letni proračun samo okrog 450.000 dinarjev. Človek se nehote začudi, ko sliši vse to iz ust učencev, ki so seznanjeni s temi načrti. Kar dar pa si nekdo ogleda šolo in njeno okolico, spozna, da so učenci naredili toliko koristnih reči, da ni nobenega dvoma, da bodo tudi v svojih nadaljnjih načrtih uspešni. Kajti v teh krajih so otroci živili in bistri, saj sta jih trdo življenje in revščina že iz mladih let naučila, da s pomočjo z delom lahko nekaj dosežejo. mr

Tudi v Litostroju — plače po učinku

Prejemki vsakega člana kolektiva naj bi bili odvisni od finančnega uspeha celega podjetja

Na zadnjem zasedanju Centralnega delavskega sveta tovarne Litostrojo so sprejeli osnovna načela, ki naj bi jih upoštevali novi tarifni in premijski pravilnik. Pred tem so o teh načelih razpravljali tudi obratni delavski sveti in vodstvo podjetja — ter dali centralnemu delavskemu svetu v razpravo svoje pripombe in dopolnila.

V Litostroju delajo na mnogih delovnih mestih po normah ali na akordu. Za ta mesta že imajo premijske pravilnike, ki nagrajujejo delavce po učinku. Ob razpravi o novem tarifnem in premijskem pravilniku so v Litostroju sklenili, da je treba izdelati splošni premijski pravilnik, ki bi nagrajeval delo po učinku tudi na delovnih mestih, kjer ljudje ne delajo po normi ali akordu. Z načeli, ki bi jih zajemal splošni premijski pravilnik, pa morajo biti vsaj delno upoštevani premijski pravilniki za delo po normah ali akordu. Hkrati s tem naj bi splošni premijski pravilnik vplival kot korektura (bodisi navzgor ali navzdol) plač pri plačevanju po akordu ali normi.

V Grižah deluje šola za odrasle

Na pobudo sindikalne podružnice Rudnika rjavca premoga in DPD Svobode v Zabukovici je bila v Grižah ustanovljena šola za odrasle. Šola ima začetni in nadaljevalni oddelek, ki ju poseđa nad 30 slušateljev že od začetka februarja dalje. Čeprav je šola predela delati nekoliko kasno, bodo potrebna gradiva predela do kraja meseca junija, kakor bodo opravili tudi izpite. Udeleženci so tudi sami prispevali del stroškov za svoje dopolnilno šolanje.

Podobne šole bodo jeseni ustanovljene še v naslednjih večjih krajih: Zalec, Polzela, Prebold in Vrnsko, če bo zanje dovolj interesa. Svet za šolanje je v ta namen predvidel potrebna finančna sredstva. J. G.

Splošni premijski pravilnik, ki bi torej posredno ali neposredno zajemal vse člane kolektiva, naj bi upošteval predvsem naslednje tri elemente nagrajevanja po učinku: količino, vrednost ter čas dobave ali izdelave. Za posamezno ekonomske enote naj bi nato veljali še posebni, za to enoto specifični korekturni faktorji, ki bi skupno z ostalimi elementi splošnega premijskega pravilnika vplivali na višino nagrade. Ti dodatni faktorji naj bi hkrati tudi uravnovesili prejemke glede na delovne pogoje tako, da ne bi na nekem delovnem mestu zaradi ugodnejših pogojev dela lahko dosegli visoke premije, druge pa nizke ob istem delovnem učinku. Osnovno načelo, ki se prepleta skozi celoten sistem nagrajevanja,

pa je, da je višina nagrade odvisna predvsem od finančnega uspeha ekonomske enote, v kateri delavec dela kot hkrati od uspeha celotnega podjetja.

Tako naj bi bil delavec, ki dela po normi ali akordu plačan po pravilniku (vsklajenem z načeli celotnega sistema) o plačevanju dela po normi in akordu. Razen tega pa bi bila višina njegove plače vezana še na splošni premijski pravilnik predvsem glede časa izdelave, izmečka ter skupnega finančnega uspeha svoje ekonomske enote. Prejemki mojstra bi bili vezani na plačevanje po normi ali akordu (kakor pač njegova skupina dela) razen tega pa bi bili odvisni še od fluktuacije delavcev v njegovi skupini, od obratnih nezgod, od delovne discipline v njegovi skupini ter od časa, v katerem je bila izvršena določena delovna operacija. Osebe v pisarnah, ki dela za proizvodnjo, naj bi bilo nagrajevano ne le na osnovi finančnega uspeha lastne pisarne, temveč tudi tiste ekonomske enote, za katero delajo. Razen tega bi bili njihovi prejemki vezani še na skupni premijski pravilnik, na lastne stroške, na rok izgotovitve, na vrednost reklamacij, pri vodilnem osebu pa tudi na fluktuacijo, nezgode in delovno disciplino. Tehnologom bi določevali višino prejemkov naslednji elementi: akord v proizvodnji, finančni uspeh enote za katero delajo, kot finančni uspeh lastne enote, stroški lastne enote, vrednost reklamacij, čas izgotovitve dela itd.

Pri plačevanju po enoti proizvoda služi za osnovo tako imenovana kategorizacija del po skupinah glede na težavnost stopnjo del ter zahtevno kvalifikacijo. Zato je nujno potrebno, da je ta razvrstitev del v pravilnem medsebojnem odnosu glede na posamezne stopnje, pri čemer

je treba upoštevati razvoj tehnike, ki dnevno uvaja v proizvodnjo nove, zahtevnejše delovne postopke. Pri tem pa nastane težava v tem, ker pri nas doslej še nimamo kataloga del, ki bi razvrščal vsa dela v posamezne skupine. To vprašanje dela nedvomno vsem podjetjem največje težave, zato bi bilo nujno začeti s pripravo etnotnega jugoslovanskega kataloga del.

Drugo vprašanje, ki ga bo treba urediti, je, kako zagotoviti primerne prejemke tistim starejšim delavcem, ki so fizično že izčrpani in ne dosegajo več takega delovnega učinka kot mladi. Nedvomno je treba tudi to vprašanje primerno urediti. V Litostroju so sklenili, naj bi tistim delavcem, ki so že dolgo zaposleni v Litostroju, določili neke vrste dodatek za stalnost. S tem pa seveda to vprašanje še ni v celoti urejeno. Praksa bo pokazala, kje in kaj bo treba v premijskem pravilniku še spremeniti in popraviti. M. G.

V modelarskem oddelku »Litostroja«

Pozni, a še pravočasni ukrepi

Ljubljana, 25. marca. — Na skupni seji Sveta za tržišče in Sveta za industrijo in promet OLO Ljubljana so razpravljali o poročilu prisilne uprave v komunalnem podjetju »Ljubljanske mlekarne«, ki jo je lani 24. novembra uvedel ObLO Bežigrad.

Kakšne so najpomembnejše in bistvene ugotovitve, ki jih je odkrila v »Ljubljanskih mlekah« prisilna uprava.

Organizacija podjetja je bila bolj v duhu ustanove, poslovanje ni bilo prilagojeno gospodarskim instrumentom, med oddelki, kjer je bilo 30 sefov, ni bilo nobene koordinacije, pravna služba ni bila urejena, zaradi prevleke demokratičnosti v podjetju in popuščenja vodstva pa se je poslovanje malodane sprevrilo v anarhičnost.

Kalkulacije za posamezne mlečne izdelke niso bile narejene na ek-

nomske osnovi (niti za proizvodnjo niti za prodajo) in so nekatere artikule prodajali z izgubo (po njihovi kalkulaciji je bila cena za lučko 14,28 din, prodajali so jo po 15 din, resnično pa so imeli pri vsaki lučki 2 din izgube, kar je zneslo skupaj 5 milijonov dinarjev izgube. Podobno je bilo z jogurtom: proizvodna cena je bila 18,75, prodajali pa so ga po 15 din).

Investicijska izgradnja obrata in poslovanje je bilo brez investicijske proračuna, kar vse je večalo izgubo;

od 57 mlekar in v Ljubljani je bilo le 37 aktivnih (te so, n. pr. vsaka zaseknovala drobno blago in tudi trilek);

računovodstvo je bilo nespodobno, vsi računi niso bili vključeni, nekateri celo večkrat;

razlika med knjženo in dejansko embalažo je bila okrog 4 milijone dinarjev na škodo dejanske embalaže (prisilna uprava je bila prva, ki je delala inventuro embalaže);

v kolektivu in vodstvu je vladalo nepravilno mišljenje, da bi imeli z večjo proizvodnjo še večjo izgubo, namesto da bi v poletnih mesecih napravili zaloge raznih mlečnih izdelkov;

celotna čista rečija je znašala 22 % celotnega prometa (to je okrog eno tretjino), promet na enega zaposlenega pa je bil 194.000 dinarjev, kar je izredno nizko.

Na osnovi vseh ugotovitev (našteli smo le nekatere), je prisilna uprava pregledala številne ukrepe, med njimi naslednje: najetje 100 milijonov dinarjev posojila za redno poslovanje »Ljubljanskih mlekar«, zmanjšanje režije od 22 % na 16 %, povečanje prometa za 8 % (promet naj bi povečali z v obratu in drugod izdelanimi izdelki ter vskladiščanjem 3 milijone jajc, 50 ton surovega masla in 80 ton sira) in zmanjšanje števila zaposlenih, sestavi je novo organizacijsko shemo poslovanja, napraviti redne kalkulacije za vse artikule in pri tem zvišati ceno tistim, ki so jih že sedaj prodajali z izgubo (jogurt in razne mlečne specialitete), povečati zmogljivost centralnega obrata na 40.000 litrov mleka, s tem v zvezi reorganizirati odkup mleka (zaradi oddaljenosti in velikih prevoznih stroškov opustiti odkup mleka v Kobaridu, Tolminu, Bovcu, Murski Soboti in Brežicah), s petimi predelovalnimi oziroma odkupnimi

obratni ustanoviti v okolici Ljubljane mlečni bazen in urediti prodajo mlečnega sladoleada sporazumno z beograjsko in zagrebško mlekarno (»Ljubljanske mlekarne«) bi prodajale »Lučko« v Severnem Primorju, zagrebška pa v Brežicah. Kljub uresničitvi teh ukrepov bi nastala pri prodaji mleka še vedno izguba, le-to pa bi krila »Ljubljanska mlekarne« s 7 dinarji, OLO pa s 5 dinarji pri enem litru.

Člani obeh svetov so po daljši razpravi odobrili poročilo prisilne uprave ter priporočili ObLO Bežigrad, naj ukine prisilno upravo. Da pa morda kdaj kasneje »Ljubljanske mlekarne« spet ne bi prišle v tako zagato kot sedaj, naj bi iz zastopnikov, ki jim je poverjena skrb za preskrbo Ljubljane, ustanovili pri »Ljubljanskih mlekah« stalen strokovni svet. Člani sveta pa so odobrili postopek prisilne uprave, ker je le-ta že pred enim mesecem — čeprav je bilo to zaradi dnevne izgube potrebno — brez odobritve Sveta za tržišče pri OLO Ljubljana povzela ceno jogurta in drugih mlečnih specialitet v ljubljanskih mlekah. Prav tako so zavrnili zahtevo CHZ, naj bi zvišali v ljubljanskih mlekah toliko mleka od 3,2 % na 3,4 %, češ da je sedanjí odstotek toliko v mleku v skladu s predpisi, oz. da bi s povečanjem toliko nastala letna izguba še za 12 milijonov dinarjev.

Ukrepi, ki sta jih danes sprejela na osnovi poročila prisilne uprave v »Ljubljanskih mlekah« oba Sveta so realni in dajejo kolektivu in vodstvu možnost za normalno poslovanje. Čeprav so sicer prišli ti ukrepi pozno, pa so kljub temu še pravočasni. -ba

IZ ZAGORSKE OBČINE

NOVA PEKARNA
V Zagorju je nedvomno pereče vprašanje — preskrba potrošnikov s kruhom. Vendar pa vse kaže, da bo ta problem rešen že v drugi polovici t. l., ko bo na Polju začela obratovati nova pekarna. Letošnja zima zima in razpoložljiva denarna sredstva ter skrb za delovnega človeka so mnogo prispevali, da bo nova pekarna dograjena v predvidenem času. Njena zmogljivost bo presegala 4000 kg kruha dnevno, kar bo povsem zadostovalo potrebam po kruhu v zagorski občini. Nova pekarna bo stala okrog 16.000.000 dinarjev. Vzporedno z njeno dograditvijo pa bodo uredili tudi prodajalne kruha.

DVA NOVA AVTOBUSA
Potrebe po vedno večjem potniškem prometu v zagorski občini narekujejo tukajšnjemu avtoprevoznikemu podjetju, da skrbi za stalno obnavljanje svojega prevoznega parka. Tako mislijo v »Avtoprevozu« navesti letos za potrebe potniškega prometa dva nova FAP avtobusa v vrednosti 32.000.000 din. kar bo znatno izboljšalo prevozniko dejavnost v Zagorju. Hkrati pa se bo povečal promet »Avtoprevoza« na dvaintrideset milijonov za 3,2 %.

TUDI OLIMPIJSKI BAZEN
Nedvomno je, da si Zagorjani nadevajo željo, da bi imeli tudi v svojem mestu lasten plavalni bazen. Kaže, da se jim bo to njihova želja le izpolnila. Kakor smo zvedeli, bodo brčrca že letos začeli graditi nov olimpijski bazen v športnem centru Zagorja. Bazem bo dograjen do leta 1961.

ZDRAVLJENJE ŽIVINE
V zagorski občini, ki ima precejšen del kmetijskega področja, so lani posvetili veliko skrb zdravljenju živine in zatiranju kužnih bolezni. Da bi se omejila govejja tuberkuloza, so pregledali v zagorski občini več kot 50 govedi. Z rednimi pregledi se je številno obolele goveje živine znatno znižalo. Razen tega je bilo cepilnih več kot 3000 prašičev, 700 kokoši in 500 govedi.

Sredstva so razdelili

Predvsem so železarji namenili sredstva za družbeni standard

Minulo leto so jeseniški železarji dobro delali, zlasti so dosegli lepe uspehe pri proizvodnji debele in pocinkane pločevine, elektrod, bodoče žice in žičnikov, 7000 jeseniških železarjev je ustvarilo več kot 28 milijard brutto produkta.

Železarji so uspeli v delu zaradi tega, ker so začeli uvajati red, čistočo in disciplino v vseh obratih in ker so modernizirali in mehanizirali svoje obrate. Razen tega, da je po izdelkih jeseniške Železarne veliko povpraševanje na domačem trgu, so lani izvažali izdelke tudi v 15 držav, in to v Evropo, Ameriko, Azijo in Afriko. O vseh teh uspehih v minulim letu so pred dnevi razpravljali na zasedanju centralnega delavskega sveta, hkrati pa so se pogovorili tudi o delitvi sredstev iz sklada splošne uprabe. Več kot 45 milijonov dinarjev so namenili za delavske restavracije in komunalno službo. Za strokovno izpopolnjevanje železarjev so odobrili 27 milijonov dinarjev, z 2.400.000 dinarjev pa bodo podprli novatorsko in nacionalizatorsko dejavnost. Tovarniški sindikalni organizaciji so namenili več kot 38.000.000 dinarjev, za društva in razne organizacije pa 12.490.000 dinarjev. Za

hitrejši in uspešnejši reševanje družbenega standarda v komunih je delavski svet odobril 280 milijonov dinarjev, za gradnjo sanitarij, kantin in obratnih rešilnih postaj pa bodo letos porabili 66.500.000 dinarjev.

LENT DOBIVA LEPŠE LICE

Ze dalj časa regulirajo v Mariboru levi dravski breg od Mejlja navzgor. Pred tedni so se pomaknili delavci pod glavnim dravskim mostom v najstarejšo mestno področje, imenovano Lent. Hkrati z regulacijo dravskega brega, za kar je namenjenih letos 15 milijonov din, delajo tudi narčne, kako bodo uredili ta, najbolj zanemarljeni del mesta. Nekateri izboljšave so že določili, za popolno ureditev pa bo potrebno mnogo gmotnih sredstev. Med najnujnejša dela štejejo obnovo razpadajočega sodnega stol-

pa, ki je zaščiten kot kulturni spomenik. Za obnovo oziroma zaščito sodnega stolpa je predvideno v letošnjem proračunu Okrajnega ljudskega odbora Maribor 2,5 milijona din in toliko v proračunu občine Center. To bo dovolj za prvo silo. Nekateri volivci so pred sprejetjem občinskega proračuna sicer predlagali, naj bi teh 2,5 milijona din raje porabili za stanovanj. Kakor je pojasnil upravnik Mariborskega muzeja profesor Teply, pa je sodni stolp zaščiten po zakonu, ljudski odbor pa dolžan skrbeti za njegovo vzdrževanje. Odkar so pred dvema letoma odstranili ruševine, strop prepušča deževnico, ki povzroča razpadanje. Cimprej ga je

treba vsaj pokriti. Za streho in nekatera druga nujna dela pa bo potrebnih pet milijonov dinarjev.

Nobeden ne zanika, da prebivalci Maribora potrebujejo še mnogo novih stanovanj in da so nekateri hiše potrebne velikega popravila. Toda popravila sodnega stolpa ni moč odlašati do takrat, ko bo v mestu dovolj stanovanj, ker bo prej razpadel. Kulturno vrednost sedanega stolpa, o katerem so že pisali in objavili slike tudi v inozemstvu, pa ni moč nadomestiti v poznejših časih z nobeno novogradnjo.

Za ureditev starega dela mesta so ustanovili posebno komisijo, ki bo vodila vsa dela in skrbelo za potrebna gmotna sredstva. J. P.

Stolp na Lentu bo letos spremenil svojo podobo

Kupec plača do črte, toda...

1000 kilogramov gnojil na hektar

Kmetijsko gospodarstvo »Ptujsko polje« izdatno gnojil z umetnimi gnojili polja in tavnike. Posebno travnikom posveča posebno pozornost, ker je ena glavnih dejavnosti tega gospodarstva živinoreja. Pri travnikih želijo letos doseči donos pri senu in otavi 7000 kilogramov na hektar, prej pa so v redkih primerih dosegali 4000 kilogramov. Pri gnojenju uporabljajo traktorske trosilce, ki zajamejo 8 metro širine.

Letos so naročili skupno za vse tri obrate kmetijskega gospodarstva čez 80 vagonov umetnih gnojil. Tako bodo vsak hektar obdelovalne zemlje in travnikov pognojili s povprečno 1000 kilogrami umetnega gnojila. Vsekakor bo takšen izdatno gnojenje in smotrnejša obdelava kmetijskih površin, ki jih poseduje omenjeno gospodarstvo, pokazalo uspeh pri letošnjem pridelku.

Vsi naj bi reševali šolska vprašanja

Občinski odbor SZDL v Zalcu je prejšnji teden razpravljal o zelo važnem vprašanju — o šolstvu. Predsednik občinskega sveta za šolstvo tov. Edmund Božiček je v kratkem referatu nanizal nasebi pereče probleme šolstva, ki so značilni za vsa država, pa tudi za občino Zalec. Nato se je razvila piodna razprava. Vsi so bili soglasni, da je treba s škodljivo prakso prepuščanja šolstva zgolj prosvetnim delavcem, prekinitvi in zainteresirati ob pomoči množičnih organizacij vso družbo za reševanje šolskih vprašanj. Vzgoja je stvar vse družbe, ne le šole. Da so bile napake tudi tod glede tega očitne, dokazuje podatek, da so Krajevni odbori le 3 % skupnega dnevnega reda v daljšem obdobju posvetili šolstvu. Ali ni tako nezorazmerje očiten dokaz premajhne zainteresiranosti družbenih činiteljev za plat družbene delavnosti? Da bi se to plat družbene delavnosti bočialistična zveza delovnega ljudstva bo morala odlašati skrbeti, da bodo vprašanja vzgoje in šolstva večkrat prišla na vrsto ob reševanju krajevnih vprašanj. J. G.

Nezaželena oblika kooperacije

- Pomoč trgovskega podjetja veleproizvajalcu kravrat škoduje družbi — Nelojalna konkurenca pri prodaji kravrat — Stare tekstilne delavke v novem obrtnem obratu

V Mariboru je izdelovalec kravrat, ki je lani prodal preko veletrgovine Univerzal v tem mestu za 12 milijonov dinarjev svojih izdelkov, vsega prometa pa je imel v enem letu 25 milijonov dinarjev. Toliko je sam privedel organom Občinskega ljudskega odbora Center. Pri tako velikem prometu pa je imel po lastni navedbi samo okrog četrta milijona dinarjev dohodkov.

Pri navedenih ugotovitvah je treba razmisлити predvsem o tem, ali je nujno, da zasebni obrtniki organizirajo tako veliko proizvodnjo kravrat in kdo pobira dohodek.

V Mariboru je tudi podjetje za izdelovanje kravrat Metka. Nekateri trgovci pa pravijo, da potrošniki ne marajo njenih kravrat, ker je zasebni dober mojster in ima lepše izdelke.

da zasebni mojster ne dela kravrat sam, temveč jih veliko večino naredijo zanj drugi na svojih domovih, on pa je organizator te proizvodnje. Če je znal zasebni mojster usposobiti za izdelavo izdelave kravrat toliko ljudi, zakaj jih ne bi mogli tudi pri Metki ali v kakšni novi delavnici, ki jo lahko ustanovijo, če je potrebno?

Po prometu je zasebni mojster postal veleprodajnik, kar je prikrilo s tem, da »njegovi« delavci ne delajo v njegovi delavnici, temveč na svojem domu, on pa jim le dobavlja surovine in prevzema izdelke, ki jih nato prodaja. Mojstru dobavlja surovine veletrgovsko podjetje, ki posreduje vsaj delno tudi pri prodaji. To naj bi bila neke vrste kooperacija, ki pa ni zaželena niti koristna, če je potrebno?

Vodstvo veletrgovine Univerzal pravi, da je takšno sodelovanje z zasebnimi obrtniki sprejelo zaradi tega, da bi odtegnilo zasebniku nekaj dohodka, pa tudi zaradi tega, ker bi si obrtnik gotovo poškal dražega posrednika za prodajo svojega blaga, če bi ponudbo zavrnili. Obrtnik daje podjetju 3 do 5 % rabata za to, da izstavlja fakture za prodane kravate. Kupce iščejo obrtni-

kovi potniki, blago pa pošilja on sam neposredno iz svojega skladišča. Podobno kooperacijo med trgovino in obrtniki imajo baje tudi v Ptujju in drugod. Če občinski ljudski odbor meni, da je takšna kooperacija škodljiva, pa je trgovsko podjetje pripravljeno prekiniti nadaljnje sodelovanje.

O škodljivosti takšnega sodelovanja ni potrebno mnogo razpravljati, saj to kaže že prijavljeni dohodek, ki znaša komaj en odstotek prometa, trgovskemu podjetju pa daje proizvajalec več odstotkov rabata. Mar ni to le preveč čudno? Ali se zasebni obrtnik res zadovolji s tako majhnim zaslužkom, ko lahko zasluži več? Računsko je tako prijavljeno dohodka moč dokazati, čeprav ima neke do velike, a prikrite koristi. Zakaj torej ne bi raje podpirali družbenih obrtnih obratov, posebno v donosni dejavnosti?

Vedkrat se trgovci izgovarjajo, da družbeni obrtni obrati nečesto sprejeti naročil, kot za kape in podobne drobne izdelke Občinski ljudski odbor Center predlaga, da je treba ustanovljati nove obrate takšnih strok, ki ne zmorejo vseh naročil; če obrati zavračajo naročila iz kakšnih osebnih razlogov, pa zamenjati vodstvo. Za nekatere drobne stvari lahko ustanovijo tudi takšne delavnice, v katerih bi delale stare tekstilne delavke, ki zaradi starosti ne ustrezajo več v celoti za tovarniško delo, pa tudi takšne, ki bi imele od takšnega dela dodatne potrebne dohodke. J. P.

USPELE »SITUACIJE«

OB KRSTNI UPRIZORITVI DRAMSKEGA PRVENCA MIRKA ZUPANČIČA V CELJSKEM GLEDALIŠČU

Cestokrat se sprašujem, ali nemara osebno znanstvo z avtorjem kakšnega novega dela ne vpliva na razsodbo o predmetnem delu. Kajpak — človeško je umljivo, da se takšni nepridipravi — bodisi pozitivni, bodisi negativni vplivi — utegnejo prikristi v še tako neodvisno estetsko ali idejno razsodbo. Na srečo (ali avtorjevo nesrečo!) je predznak teh vplivov pretežno: minus, to pa vsakakor ni prav.

Ce z vidika teh premislekov sodim prvo uprizoritev dramskega dela »Situacije« Mirka Zupančiča, me navdaja občutek, da bo ta presoja lahko močno »neodvisna«, saj sem jo avtorju izpovedal že zdavnaj pred krstno uprizoritvijo.

Mirko Zupančič je gledališki igralec in publicist. Ta dva skopodataka nam pri analizi »Situacij« lahko pripomoreta, da se jim dovolj neposredno približamo. Če sem namreč pričujočemu poročilu vzdol naslov USPELE »SITUACIJE«, sem to storil zato, ker sta prav omenjena »anketna« podatka močno prispevala k uspehu Zupančičevega prvenca. Kajti ta »dramska kronika« — tako jo je označeval avtor — nemara bolj od svoje vsebinske, idejno-problemske in estetske dognanosti izpričuje avtorjevo poznavanje gledališča in njegov smiselni občutek za odrske daskе, odrske »situacije«, celo odr-

ske efekte. Ze slišim ugovor: efektna uprizoritev še ne implicira kvalitetnega besedila. Ta ugovor je samo polovično resničen. Ne da bi podcenjeval kreativno ali rekreativno moč igralstva in gledališke avtonomne ustvarjalnosti, sem namreč prepričan, da samo vzajemni odnosi, rastoči iz vzajemnih pogojev besedila ter interpretacije, lahko rodijo uspeh. Poglejmo, kako je s temi relacijami pri Zupančičevih »Situacijah« izvedbi celjskega SLG.

Za »Situacije« je karakterističen dvojni značaj dela, nekakšna dvotirnost: po enem tiru se odvijata običajna, denimo, tradicionalna dramska zgodba, po drugem pa nekakšna satirično-groteskna resonanca te zgodbe.

Oglejmo si »prvi tir«. (Kam je dal avtor težo, ali na prvi ali na drugi tir, tega ni moč podrobneje opredeliti, ker se »tira« med sabo dopolnjujeta in prepletata.)

Na prvem tiru se odvijata zgodba Mileninega življenja: rahlo dvignjena nad monotonijsko vsakdanje resničnosti, bolj grenka kot radostna, a vendar verujoča zgodba. Ta zgodba ima tri bistvene postaje, bolje, prelomnice: poroko, možovo smrt in rojstvo sina. V teh situacijah evoluirata Milenin značaj od površnega malomeščanskega dojemanja sveta in življenja do resnih, trpkih, a navzlic vsemu ne zagrenjenih

spoznanj. Bistvena in odločilna slabost te zgodbe in z njo »prvega tira« je njena zlekknjenost, ohlapnost, čustvena razrahlanost, nedramatičnost in neintenzivnost. Konflikti Milenine usode so pomaknjeni v notranje doživljanje in preživljanje in zato prej navzven niso zavreti, spopadljivi, dramatični. Mimo tega zapuščajo čestokrat vtis melodrame, ganljivke. Slabost te zgodbe je hkrati bistvena pomanjkljivost celotnega Zupančičevega besedila. Njegovo namero opravičuje edinole kronistično-fragmentarni značaj drame. A tudi v tem značaju bi morala priti dramska protislovja do pomembnejših besed in dejanj, če bi hotela bolj smiselno in ostreje poganjati »zgodbo« z »drugega tira«, se pravi, satirično-groteskni del »Situacij«.

Prav ta »drugi tir« pa je gledališko učinkovit. V njem agira družina malomeščanskih »vegetarijancev« na čelu z dr. Romom in zapeljivo gospodično Romanco. Tej družini je po logiki mrtvoudne, neosveščene in širokoustne malomeščanske stihije docela vseeno, kaj se dogaja z Mileno. Družina reagira na vse »situacije« Mileninega življenja docela enako. Ne loči smrti od rojstva, poroke od ločitve, resnice od laži, površnosti od globine. Zupančič je to »vegetarijsko resonanco« sicer močno karikiriral in jo v območju groteske pripeljal malone do absurdov, a je kljub pretiravanju učinkovito spoznal omedleno naravo sodobnega in slehernega malomeščanstva. To je ena izmed imenitnih potez »Situacij«. In če ta očitna avtorjeva teza ali ideja ne pride do polnovrednega izraza, je krivda v prvi vrsti na nezdelanosti Milenine zgodbe, ki bi z večjo pogljobljenostjo in spričo kontrastne groteskne resonance brez dvoma zazvenela z močnejšimi in bolj barvitimi toni.

Vsičuje se vprašanje, kje se oba »tira« prepletata. Vsebinske povezave pravzaprav ni. Gre le za nekakšno smiselno pa idejno zvezo, za integracijo, iz katere avtor izvaja svoje moralne teze. Dejavnji preplet med obema tiroma je Zupančič poskušal uresničiti s komentatorjem Brajnikom, ki vnaša v igro »poetični element« — »tudi sam poseže v dogodek«. Brajnik je nosilec avtorjevih nazorov, človek, ki navzlic idealizaciji in dramski neaktivnosti zapušta zelo lep vtis.

Takšna je v zelo skopih obrisih podoba Zupančičevih »Situacij«. Avtor je svoj namen — ob intimni Milenini zgodbi — razgaliti pa osmešiti nesmiselnost malomeščanske stihije — dosegel, čeprav brez temeljite aplikacije osnovnih dramaturških principov, zato pa s temvečjo gledališko pristojnostjo in učinkovitostjo. Seveda bi z intenzivnejšimi dramatskimi konflikti v Milenini zgodbi, ki spričo tradicionalne fature domala kliče po »tradicionalni« dramaturgiji, ta namen bil dosledneje in umetniško prepričljiveje izpeljan.

V formalnem pogledu je zlasti zanimiv preplet groteske z zaplilito dramsko storijsko, ki se kaže v koncentrični zgodbi drame, pa še zavestna uvedba komentatorja, ki spominja na pirandellistično dramaturgijo. Zupančič piše gladek, gledališko efekten in ponekod tipiziran, drugod spet meditativen dialog, medtem ko ostaja pri karakterističnih značajev in tipov preveč na površju. To velja zlasti za junake Milenine zgodbe, za grotesko pa ne.

Ni dvoma: Zupančič je nadarjen in gledališko vešč pisatelj. Da pa ne

bo ostal zgolj v območju bolj ali manj efemerne dramske in gledališke kronike, bo moral v prvi vrsti intenzivirati dramska nasprotja in bolj poglobljeno karakterizirati akterje.

Uprizoritev v celjskem Slovenskem gledališču je pravi zgled, kako se je treba lotevati domačih dramskih novitet. Režija Branka Gombač ni le skrbna in prizadevna, marveč izredno domiselna in gledališko ustvarjalna. Zlasti opazen je kvaliteten napredek v Gombačevem doseganju ustvarjanju. Ko da se je nenadoma spostil, se odrek iskanju problemov za vsako ceno in jel z učinkovito teatrosko večino oplajati besedilo. Ni pretirano ugotoviti, da je Gombač v marsičem dopolnil ter invenciozno nagradil Zupančičevo besedilo. V scenografu Sveti Jovanovič je imel Gombač imenitnega sodelavca. Da je bilo pred gledalčevimi očmi in domala s stlinim posluhom mogoče tako nevsiljivo spreminjati prizorišča, kot si je to zamislil režiser — sama na sebi ta poteza ni nova, a je v »Situacijah« vendarle vnovič uveljavljena z ustreznim smislom — je v veliki meri scenografova zasluga. Jovanovič je projektilar lahek, stiliziran in likovno zelo impresiven dekor. Nemara vsi elementi še zmerom niso bili dovolj uporabno zamišljeni, a celovit vtis je vendarle zelo prikupen.

V igralskem deležu je hvalevredna v prvi vrsti zborna igra, ki izpričuje, da se ansambel SLG od predstave do predstave bolj in vse bolj uglašja in staplja v skladno celoto. V intimni dramski zgodbi se je zlasti lepo zapisala v spomin Vera Perova v vlogi Milene, dalje, Marija Goršičeva kot izredno naravna služabnica Marička in tudi Jože Pristov v vlogi Kržišnika. Janez Eržen je zlasti v prvem delu Andreja učinkovito karikiriral. Osebe iz groteske, ki so jih tipizirali Janez Skof, Pavle Jeršin, Tone Terpin, Albin Penko, Slavko Strnad in Marjanca Kroš-Horvatova, so bile zelo nazoren pa celovit organizem. Horvatova je lašten igralski izraz v vlogi Romance obogatila z novimi grotesko-komedijskimi nastavitvami. Zelo prisrčen in neposreden komentator »Situacij« je bil Marjan Bačko.

Kostumograf Milena Kumer-Matulova in skladatelj scenске glasbe Marjan Vodopivec sta dopolnjevala uspele uprizoritve Zupančičevega prvenca. »Situacije« so tudi pri občinstvu dobi- le zelo prisrčen odmev.

Vasja Predan

Tržačani v Ljubljani

Kot vsako leto, so Ljubljano tudi letos obiskali gostje iz Slovenskega narodnega gledališča v Trstu. V okviru teh rednih letnih gostovanj so zdaj uvrstili v repertoar Leopolda Lahola »Madeže na soncu« v režiji Jožeta Babiča in inscenaciji ing. arch. Nika Matula. Tako bo ljubljansko občinstvo lahko ves ta teden gledalo prijetno odrsko stvaritev, ki ji povečujejo ceno odrske kreačije Stefke Drolčeve, Rada Nakrsta, Modesta Saneina in Julija Guština. Žal prvi dan gostovanja ljubljanske gledališka publika tržaškimi gostom ni posvetila toliko pozornosti, kot bi jo zaslužili. — Na sliki: Stefka Drolčeva in Rado Nakrst.

IZ KINEMATOGRAFSKIH DVORAN

»GLAVNA ULICA«

Francosko-španski film »Glavna ulica« sodi med boljša filmska dela zadnjih let, saj so mu pred tremi leti na Beničkem festivalu podelili celo prvo nagrado. Glavno zaslugo pri tem imata vsakakor režiser in scenarist J. A. Bardem ter nosilka glavne vloge Betsy Blair.

Ob tem filmu je Bardem skoncentriral svojo pozornost, sveja opazovanja in presojanja o sodobni španski provinci, o njenem načinu življenja, njenih malomeščanskih razvadah in običajih, temeljni vse-zajemajoči in brezkompromisni prisotnosti in vplivu kiera, ki ima v

Francovi Španiji izredno veljavo in moč; istočasno pa se je približal človeku, ki v tej provinci živi. Človeku, ki je poln predodkov, zaprtih nazorov in pojmovanj, svetlo-ninjenja in laži in sebicih skrbni za svoj lastni obstoj in zadovoljstvo.

V zapletih in razpletih življenjski glavne ulice, med katerimi je tudi politično-estetsko sodelovanje in »neposredno dekloracija«, je nemalo tragike in pikre ironije. Junaki so prevečli šibiki, preveč zakoreninjeni v starem in polni predsodkov, da bi se lahko iz tega istrzili ali se uprli tem, po njihovem povsem normalnim zakonom življenja. Tragično je dolgoletno nepopolno breptanje in brezcelino življenjske ostarelega dekleta, ki vidi v svojem življenju edno no rešitev v poroki »katerinkoli« in kakršnikoli moškini, ki tebi svojo bol pri vsakodnevnem cerkvenem opravilu in ki ji je Glavna ulica edino izhodnice njenih neizpoljenih sanj in pričakovanj. Tragičen je Juan, v provincio zaprt mladenič, banalni uradnik, ki še vedno sanja o velikih delih, uspehih in sreči izven tega ozkega malomeščanskega gnezda, vendar pa je prevečli šibak, da sredini, v kateri živi dneva v dan živi, ne bi podlegel.

Tragično je v filmu prav vsi brezcelijno življenje prebivalcev malega mesteca, njihova dolgečala in navečianost, melanholija, obup in zlaganost, ki sije iz oči vseh. Bardem je v tem filmu povedal veliko pekotnih resnic, je brez vsake sentimentalnosti prikazal moke, vzduke, ki vlada v španskem meščanskem življenju in njegovih ludeh, s tem je dal svežo pomembno delo, ki je veliko tudi po svoji umetniški izrazitosti in igralski interpretaciji. Ljubka navika Betsy Blair pa je s prikupnostjo in skromnostjo v igri osamele in razočarane Izabele dopolnila Bardemovo delo.

ZANIMIVA PREMIERA IN RAZSTAVA V BEOGRADU

Včeraj je bila v Beogradskem dramatematiziranega romana Grozdane Olujic »Zlet v nebo«, hkrati s premiero pa je bila v gledališki avli odprta velika skupna razstava kiparskih in slikarskih del mladih beogradskih likovnih umetnikov. Grozdana Olujic je namreč mlada, lani »odkrita« pisateljica, njen roman je bil najglašen na natečaju srarjaveško »Prosvjete« in obravnava sodobno življenje beogradskih študentov.

LJUBLJANSKI KONCERTI SIMPATIČNA ŠIROKOPOTEZNOST

V ponedeljek, 23. marca je jugoslovanski, v Berlinu dejujoči violončelist Mirko Dornier priredil v Ljubljani solistno večer. Pri klavirju ga je spremljal Freddy Došek, pianist iz Zagreba.

Splošni vtis s koncerta bi takole opredelili: to je bil večer prijetnih, vedrih muzikalnih doživetij in kdor mu je prisostvoval z odprtim srcem, tistemu je prinašal topli čustva in dobro voljo. Violončelist igra v vsakem pogledu simpatično širokopotezno in brez elaherne pedantnosti. Ima poln, lep ton in tisti krepki zamah, da mu fraza nese; spevnost je prvina, ki jo postavlja največkrat v ospredje. V tehniki ni malenkost; pokazal je, da ima prvo vrstno tehniko, vendar se mu primerijo tudi posamezne intonacijske ohlapnosti. Njegova interpretacija kaže, da je v osnovi usmerjen k didionističnim glasbenim vrednotam, tako da igra s polnim izrazom, čustveno napeto in z zanosom. Boljši kot prvi del s Schubertom in Brahmsom (sonata za arpeggieto, 2. sonata) je bil drugi del koncerta, ker je bil

izvajal z večjo tehnično natančnostjo, po vsebini pa z večjim obvladovanjem celote pri vsaki skladbi. »Sest invenčij« Bruna Bjeitnskega očituje nekaj slogovni eklektizem, spominja v počasnih stavkih prav na zgodnjemanotične vzore; to je bila pri nas prva izvedba tega dela. Hindemithova sveža sonata za violončelo sam (tudi prvič v Ljubljani) se mi je zdela ob primerjanju izvedbe z natančnimi kopiponističnimi stavčnimi predpisi izvajanja dinamično in izrazno precej subjektivna. Spored je bil pomnožen z Locatellijsvo sonato; to je nadvse privlačna glasba. V dodatkih se je violončelist še bolj sprostil — v tem smislu, da se je ne upoštevač stline omejitve, prepustil impulzivni igri; tako je dosegal bolj subjektivne, močnejše tudi bolj poljudne učinke, vendar vseskozi kot popoln mojster instrumenta.

Pianist je ves klavirski delož gladko obvladal, ga je pa nekoliko absolutiziral in je večših izgubljal organsko zvezo s partnerjem. R. Ajlec

IMPULZIVNOST IN TEMPERAMENT

Ameriška violinistka Jeanne Mitchell je 16. marca koncertirala v Ljubljani z naslednjim sporedom: Händel (sonata), Bach (Partita v d-molu), Prokofjev (2. sonata), Nin-Kabalevič, Falla. Pri klavirju je bil Marjan Lipovšek.

Violinistka ima blesteč ter intenziven, prodoren ton v glasnejših dinamičnih stopnjah, nasprotno pa ji ton v tihih igri kar nesorazmerno manj zveni in je manj voluminozen. Vzrok tega je lahko v dinamičnem spektru instrumenta samega ali pa v namenu umetnice, igrati kar moč kontrastno. Na uporabo ji je precej obsežna lestevica barvnih, od lokovanja odvsnih, zvočnih premen. Njena interpretacija je v osnovi nečustvena, vendar muzikalna v smislu absolutne glasbe; na nekaterih mestih jo je dvignila do očarljive lepote. V skladu s to opredelitvijo je igrala pri Bachu veliko chaconno nepatetno z močnim diferenciranjem odstavkov po tempu in glasnosti, hkrati je v nji pokazala pomemben tehnični format. V obeh zadnjih točkah, namenjenih sprostitvi po zahtevnem Bachu in Prokofjevu, pa je razvila tudi impulzivnost in temperament in se izrazil čut za plesni ritem, kakršen utripa v teh skladbah, naslojenih na špansko folkloro. Na kratko: violinistka je upoštevanja vreden koncertant.

V spremiljavt Marjana Lipovška se je čutilo, da je na slehernem mestu, tudi v zapletenem glasbenem tici-

SODOBNA KANADSKA GRAFIKA V MODERNI GALERIJI

Nepokvarjen stik z življenjem

Skoraj pred dvema letoma sta društvo prijateljev umetnosti Western Canada Art Circuit in naša Komisija za kulturne stike s tujino organizirala razstavo »80 slik modernega jugoslovanskega slikarstva«, ki je obiskala zahodne predele Kanade. Zdaj nam Kanadčani vračajo ljubeznost z razstavo svoje sodobne grafike, ki je iz Beograda in Zagreba prila šla napolosed tudi v Ljubljano.

V spodnjih prostorih Moderne galerije je razstavljenih 57 del trinajstih kanadskih grafičnih ustvarjalcev. Za tako veliko deželno, kot je Kanada, je to pravzaprav malo. Morda pa govori to majhno število o izredno skrbnem izboru? Nam je to težko ugotoviti, saj premalo poznamo razmere v umetnostnem življenju Kanade, da bi mogli s gotovostjo presojati; toda kar so nam poslali, je brez dvoma povsem dovolj, da nam predstavi raven in glavne značilnosti kanadske grafike v prijetni luči.

Zdi se, da je težnja po tehnični dovršenosti in čimvečji raznolikosti že značilna za novi svet. Saj je ne samo glavna značilnost n. pr. sodobne grafične umetnosti ZDA, ampak tudi njena glavna odlika prava tehnična bravuroznost, pri čemer dostikrat zgubi vsebina dela skoraj ves pomen. Tudi kanadska grafika kaže nekaj teh teženj. Med razstavljenimi primerki najdemo pravo bogastvo raznih grafičnih tehnik, od linoreza in lesoreza mimo gravure in suhe igle, avtografije in kamenoreza pa vse do svylostika.

Poleg tega pa še nekaj risb, perorisb, koloriranih risb, akvarelov in gvašev itd. Grafiki ali poznavalec bo ob tem izboru gotovo užil. Pa tudi publika ne bo prikrajsana, kajti prav s tehničnimi bravurami pridobijo nekatera dela na dražeh, kot smo jih doslej videli bolj malo.

Tudi sicer se kanadska grafika precej loči od ameriške. Res, da

dar Kanadčani niso pozabili tudi na bistvo umetnosti, ki pa gotovo ni samo v popolni tehnični izvedbi.

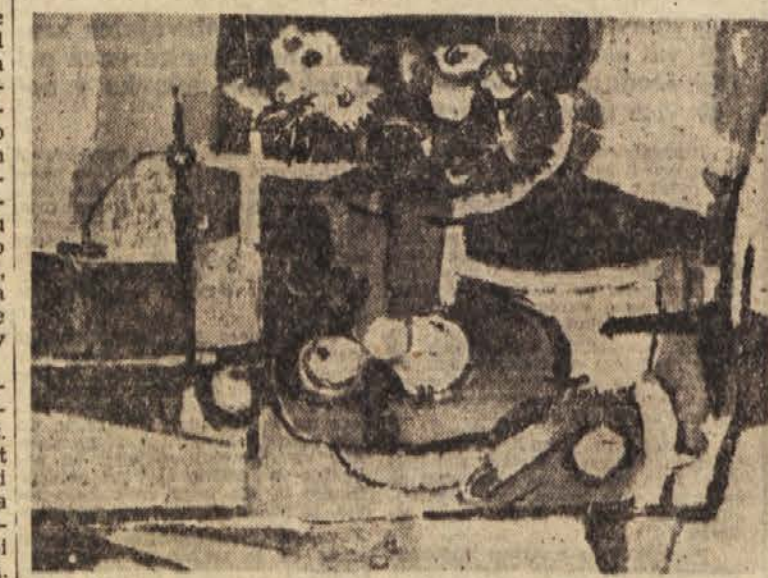
Naslovi razstavljenih del kažejo, da so kanadski grafiki ne glede na različne sloge in izvedbe vendar ohranili nepokvarjen stik z naravo in življenjem — resda bolj v prenesenem pomenu, to je predvsem transponiran na nji-

zveze z naturalistično pojmovano naravo, njihovi nazivi pa dobro kažejo vzgibe in občutja, ki so jih spocela; prav tako kot sama dela kažejo neki iskren čustven način izražanja, ki ga tudi težnja po tehnični dovršenosti ne more zabrisati.

Drugi avtorji pa sploh ostajajo v svetu predstav in dojemanj, kakršne so morda že podedovali. Cirkuški svet zaživi nežno melanholično življenje na kot misel nežno sprednih listih v kamenorezu. Otožnost jesenskih polj nam podajajo nadvse skope perorisbe v nekaki geometrični obdelavi plošev. Poletni prizor kovanja ob reki nas čisto nepriljubeno prestavi v drug letni čas. In vsem tem delom bolj ali manj verjamemo, kakršno je pač naše gledanje na tisti problem ali na tisto stvar, če pa že nimamo svojega nazora, pa vsaj kakršno je pač takrat naše razpoloženje.

Iz vseh teh listov pa nam govori o sebi Kanada, velika dežela ob hladnih morjih, pokrita z velikimi, prastarimi gozdovi in visokimi planinami in tudi tista Kanada s tempom modernega življenja in njegovo racionalizacijo in živčnostjo in naglico in... ki pa je vendar ohranila v sebi še toliko lepote in topline, da umetnik rad prisluhne življenju dežele in zvesto upodablja občutek sožitja, ki mu ga nudi.

Vse to nam je pokazala razstava kanadske grafike zelo lepo, mnogo lepše in boljše kot žal, zelo malomaren, čeprav grafično dostojen katalog.

Smith Gordon: »Tihožitje«

je abstraktno izpovedovanje za hova občutja in svojske predstavtriumf tehničnih finess morda najbolj primerno, ker samo s svojim izrazom dovoli, da pridejo vse finese močno do izraza. Ven-

Knjige in revije

PREJELI SMO V OCENO

JOZE MOŠKRIČ: RDEČE ROZE. Delavska igra v štirih dejanjih. Priredil Herbert Grün. Nekaj besed o avtorju in delu Marjan Moškrič. Scenski osnutki arch. Nika Matula. »Dramska knjižnica« (urednik Marjan Belina). Izdal Prosvetni servis v Ljubljani 1959. Strani 108 + 16 + skice. Ciklostirana izdaja.

ALEKSANDER MARODIČ: MARSIKAJ V MESTU KOTACU. Komedija v treh dejanjih. Prevedla M. Turk. Režijaki napotki Marjan Belina. Pojasnilo k scenografiji in scenski osnutki arch. Sveti Jovanovič. »Dramska knjižnica« (urednik Marjan Belina). Izdal Prosvetni servis v Ljubljani 1959. Strani 126 + 23 + skice. Ciklostirana izdaja.

DAVID HERBERT LAWRENCE ZALJUBLJENE ZENE Roman. Prevedel Jože Fistrovič. Opremil Uro Vagaja. Knjižna zbirka »Nova obzorja«, zv. 9. Založila Zozobna Obzorja v Mariboru 1959. Strani 610 + (17).

MLADA POTA. Revija za mladino. Letnik VII (1958-59), št. 5. Izdala Centralni komitei Ljudske mladine Slovenije v Ljubljani. Odgovorni urednik: Drago Druskovič. Sanja Gasperič. Drago Grab, Vladimir Kavčič in Viktor Konjar.

DNEVNE NOVICE

Kozmetični inštitut, Ljubljana. Mednarodna 8. obveščila, da s 23. marcem menja svojo dotedajšnje telefonsko številko v 31-297.

Farmaceutsko društvo Slovenije vabi vse člane na letni občni zbor, ki bo dne 11. aprila t. l. ob 17. uri v dvorani Okrajnega zavoda za socialno zavarovanje v Ljubljani, Miklošičeva 24.

DANCING — priljubljena družabna plesna zabava v FESTIVALNI DVORANI ob spetko soboto, 28. marca ob 22. uri igrajo »7 DIXIES« s pevko Marjano Borčevco.

GLEDAlišČA

DRAMA
Cetrtek, 26. marca ob 19.30: Javorček: »Veselijs do življenja«. Uprizoritev »Odra 57«. Izven in za podelje. (Vstopnice so že v prodaji.)
Petek, 27. marca ob 19.30: Kozak: »Furka«. Dijaški abonma II. (Preostale vstopnice so že v prodaji.)
Sobota, 28. marca ob 19.30: Shakespeare: »Hamlet«. Gostovanje Old Vic gledališča iz Londona. Izven.
Nedelja, 29. marca ob 19.30: Shakespeare: »Hamlet«. Gostovanje Old Vic gledališča iz Londona. Izven.
Cetrtek, 26. marca ob 19.30: Shakespeare: »Hamlet«. Gostovanje Old Vic gledališča iz Londona. Izven.
Petek, 27. marca ob 19.30: Shakespeare: »Hamlet«. Gostovanje Old Vic gledališča iz Londona. Izven.
Sobota, 28. marca ob 19.30: Shakespeare: »Hamlet«. Gostovanje Old Vic gledališča iz Londona. Izven.
Nedelja, 29. marca ob 19.30: Shakespeare: »Hamlet«. Gostovanje Old Vic gledališča iz Londona. Izven.

seje do življenja. Predstavo bo ocenjevala komisija Sterilnega pozorja, ki odloča o izboru izvirnih odskih del za uprizoritev na Sterilnem pozorju. Vstopnice so še na razpolago, v prodaji so pri dnevi blagajni v Operi in pol ure pred začetkom v Drami.

OPERA
Cetrtek, 26. marca: zaprto.
Petek, 27. marca ob 20: Shakespeare: »Hamlet«. Gostovanje Old Vic gledališča iz Londona. Izven.
Sobota, 28. ob 15: Shakespeare: »Hamlet«. Gostovanje Old Vic gledališča iz Londona. Izven.
Nedelja, 29. marca ob 15: Massenet: »Manon«. Izven in za podelje. (Vstopnice so že v prodaji.)

SENTJAKOBSKO GLEDAlišČE Ljubljana — Mestni dom
Sobota, 28. marca ob 20: Bisson-Carré: »Maskarada«. veseloigra. Izven.
Nedelja, 29. marca ob 19.30: Bisson-Carré: »Maskarada«. veseloigra. Popoldanska predstava. Izven.
V soboto, 28. marca ob 20. uri zvečer in v nedeljo, 29. marca popoldne ob 15.30 bodo ponovili v Sentjacobskem gledališču prisrčno in duhovito Bisson-Carréjevo veseloigro »Maskarada«, ki izvrstno zabava gledalce. V nedeljo, 29. marca popoldne ob 18. uri pa bodo ponovili Lipahovo veseloigro »Glavni dobitek«.

MESTNO GLEDAlišČE Ljubljana — Gledališka pasaža
Cetrtek, 26. marca ob 19.30: Lahola: »Madeži na soncu«. Mladinski I. Gostovanje SNG Trst. Vstopnice so tudi v prodaji.
Petek, 27. marca ob 19.30: Lahola: »Madeži na soncu«. Mladinski I. Gostovanje SNG Trst. Vstopnice so tudi v prodaji.
Sobota, 28. marca ob 19.30: Lahola: »Madeži na soncu«. Mladinski I. Gostovanje SNG Trst. Vstopnice so tudi v prodaji.
Nedelja, 29. marca ob 19.30: Lahola: »Madeži na soncu«. Mladinski I. Gostovanje SNG Trst. Vstopnice so tudi v prodaji.

MESTNO LUTKOVNO GLEDAlišČE MARIONETE Ljubljana, Komenskega ul. 12
Cetrtek, 26. marca ob 17: N. Kuret: »Obuti maček«. Delno zaključena predstava za otroke članov sind. podruž. podj. Lek. Ostale vstopnice so v prodaji.
Petek, 27. marca ob 17: Fr. Milčinski: »Zvezdica Zaspanka«. Delno zaključena predstava za otroke članov sind. podružnice ustanove DOZ. Ostale vstopnice so v prodaji.
Sobota, 28. marca ob 17: Fr. Milčinski: »Zvezdica Zaspanka«. Delno zaključena predstava za otroke članov sind. podružnice ustanove DOZ. Ostale vstopnice so v prodaji.
Nedelja, 29. marca ob 11 in 15: J. Malik: »Zlogica Marogica«.

ROČNE LUTKE Resljeva c. 38
Nedelja, 29. marca ob 17: Fr. Milčinski: »Tri čudne zgodbe«.

VESTI IZ KRANJA KINO
»STORZIČ«: ob 16, 18 in 20 amer. barvni cinem. film »Ljubim ali pustim me«.
»SVOBODA«: ob 18 ameriški film »Prod pričam«.

VESTI IZ JESENIC IN OKOLICE Zdravniška dežurna služba: dr. Mirko Višnar.
KINO
»RADIO«: špansko-francoski film »Glavna ulica«. Predstavi ob 18 in 20.
»PLAZO«: ameriški film »Najhitrejši strelce zmaguje«. Predstavi ob 18 in 20.

Z BLEDA KINO
Ob 20 italij.-francoski film — komedija — »Bigamist«.

IZ NOVE GORICE KINO
»SOCA«: italijanski film »Branim svojo ljubezen«.

VESTI IZ TRBOVELJ KINO
»DELAVSKI DOM«: amer. barvna Walt Disneyeva risanka v cinemascope »Dama — potepuh«.
»SVOBODA TRBOVLJE II«: amer. barvni film »Zlogosani«.

CELJSKE VESTI SLOV. LJUDSKO GLEDAlišČE CELJE
Cetrtek, 2. aprila ob 20: Colette: »Gigi«. Gostovanje v Mozirju.
Sobota, 4. aprila ob 20: F. Knott: »Kilbi« za umor. Izven.
Nedelja, 5. aprila ob 14: Colette: »Gigi«. Gostovanje v Topoliščici in ob 20: Colette: »Gigi«. Gostovanje v Sošanju.

MARIBORSKE VESTI
Poročili so se: Inž. Slavko Stante, 27 let, inženir agronomije — Janja Gätner, 21 let, nameščenska; Francišek Klep, 22 let, strojni ključavničar — Valburga Kreuh, 23 let, nameščenska; Jožef Počkaj, 74 let, osebnih upokojenec — Jožefa Šimpič, 66 let, osebnih upokojenka; Peter Stubičar, 26 let, kurjač drž. žel. — Alojzija Frdauer, 20 let, delavka; Milnarček Janez, 50 let, krojaški mojster — Friderika Binder, 33 let, vezačka; Franc Frank, 37 let, varilec — Antonija Trstenjak, 24 let, trgalka; Vilibald Kolednik, 24 let, strugar — Marija Samardžija, 24 let, nameščenska.

IZ PTUJA KINO
»MESTNI KINO«: poljski film »Friderik Chopin« (Chopinova mladost). Predstavi ob 18 in 20.

IZ ZALČA KINO
Kitajski film »Matie«.

Upravni odbor ter komisija za sklepanje in odpovedovanje delovnih razmerij
TOVARNE ŠPORTNEGA ORODJA »ELAN« BEGUNJE NA GORENJSKEM
razpisuje naslednja delovna mesta za:
1. šefa splošno organizacijskega sektorja,
2. tri lesnoindustrijske tehnike
Za razpisana delovna mesta morajo kandidati izpolnjevati te-le pogoje:
pod 1. pravna fakulteta in najmanj 5 let prakse ali srednješolska izobrazba in najmanj 8-letna praksa na vodilnih delovnih mestih;
pod 2. dovršena tehniška srednja šola, lesnoindustrijski odsek.
Kandidatje naj pošljejo pismene ponudbe z življenjepisom na upravo tovarne do 30. aprila 1959.

ZAHVALA
OB BRIDKI IZGUBI NAŠE LJUBLJENE IN NEPOZABNE MAME
OLGE ZAJEC ROJ. KONJEDIC
SE ISKRENO IN PRISRČNO ZAHVALJUJEMO VSEM, KI SO JO V TAKO LEPEM ŠTEVILU SPREMILI NA NJENI POSLEDNJI POTI, JI POKLONILI VENČEV IN CVETJA IN NAM IZREKLI SOŽALJE. PRAV TAKO VELJA NAŠA POSEBNA ZAHVALA TOVARIŠU JOŽETU MIKLOŠIČU ZA TAKOJŠNJE RESEVANJE IN NEPOZNANEM AVTOMOBILISTU ZA HITER PREVOZ V BOLNIŠNICO. SE POSEBEJ SE OD SRCA ZAHVALJUJEMO TOVARIŠEM ZDRAVNIKOM: PROFESORJU DR. BOZIDARJU LAVRICU, DR. JANEZU DROBNIČU, DR. KAMILU BRESKVARJU, DOCENTU DR. MILANU ŽUMRU, DR. ANTONU ČASU, DR. FRANJU ZDRAVIČU IN ZDRAVSTVENEMU TER STREZNEMU OSEBJU ASEPTIČNEGA ODDELKA KIRURGIČNE KLINIKE ZA VSO SKRB IN IZREDNO POŽRTVOVALNOST, KI SO JO IZKAZALI RAZNIKI MAMI V BOLNIŠNICI. PRAV TAKO VELJA NAŠA POSEBNA ZAHVALA KNJIŽEVNIKU DR. VLADIMIRU BARTOLU ZA BESEDE SLOVESA OB KRSTI, PEVSKEMU ZBORU PRIMORSKIH AKADEMIKOV »VINKO VODOPIVEC« POD VODSTVOM TOVARIŠA MARKA MUNIHA IN VSEM ROJAKOM, PRIJATELJEM IN ZNANCEM, KI SO KAKORKOLI POČASTILI SPOMIN NAŠE NEPOZABNE MAME.

ZALUJOČI: HČERKA DR. BOŽENA, POR. LAVRIČ, SINOVA ING. SLAVKO IN BORIS Z DRUŽINAMI IN SORODSTVO

Po težki in mučni bolezni nas je zapustila naša draga žena, ljuba mamica, sestra in teta
ANGELA BERVAR rojena BOKAVŠEK
Pogreb nepozabne pokojnice bo v četrtek, 26. marca 1959 ob 17.15 izpred pokopališča v Štepanjvi vasi. Do pogreba leži na Zalah v Nikolajevi mrliški vežici
Ljubljana, Kanada, dne 25. marca 1959.

Zalujoči: mož Vinko, sin Andi, hčerka Nevenka, brata Ivan in Franc, sestre Marija, Franciška in Ivanka z družinami ter ostalo sorodstvo

V globoki žalosti sporočamo, da nas je v 79. letu starosti za vedno zapustila naša nadvse ljubljena mama, stara mama, sestra in tašča
MARIJA ČEBRON
Pogreb bo v četrtek, dne 26. marca 1959 ob 16. uri iz hiše žalosti na pokopališče v Braniku.
Branik, Ljubljana, Ajdovščina, 25. marca 1959.

Zalujoči: Tone in Dorče, sinova; hčerke Ida, Otilija, Milena z družinami in ostalo sorodstvo

RTV LJUBLJANA

Sporod za četrtek, dne 26. marca
Poročila: 5.05, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.30, 22.00, 23.00, 24.00
5.00-6.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni sporod) — 6.30-6.40 Reklame in obvestila — 6.40-6.45 Naš jedilnik — 8.05 Simfonični plesi — 8.40 Potopisi in spomini — Veljko Kovačević: Iz roviš Španije — II. — 9.00 Igra Tonček kvintet — 9.20 Zabavne melodije na tekocnem traku — 10.10 Prizori iz »Govenjskih oper« — 10.40 Dvajset minut z orkestrom André Kostelanetz — 11.00 Igrata violonisti Uroš Prevorsek in violončelist Vlado Požar — 11.30 Oddaja za cicibane a) Mucka in košari; b) Stari čuvaj; Trije medvedki; c) Pesmi za naše male — 12.00 Kmečka godba pred mikrofonom — 12.15 Kmetijski nasveti — Ing. Rado Lajnzer: Ozmimo žito in zimska pozeba — 12.25 Zabavni potpourri — 13.15 Zabavna glasba, vmes obvestila — 13.30 Skladbe Zdenka Fibiha: Pomlad, simfonična pesnitev; Baletna glasba iz opere »Hedy« — 14.02 Slovenske narodne pesmi v priredbi Emila Adamiča poje Moški komorni zbor p. v. Radka Šteška — 14.15 Turistična oddaja — 14.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba, vmes obvestila in reklame — 15.40 Na platnu smo videi — 16.00 Izbrai smo za vas — 17.10 Iz opernega sveta — 18.00 Nace Grom: Dvojna pomlad v Beli Krajini (reportaža) — 18.15 Iz našega zabavnega albuma — 18.45 Radijski univerza — Dr. Metod Mikuz: Ustanovitev KPJ — 19.00 Zabavna glasba, vmes obvestila in reklame — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Cetrkov večer domačih pesmi in napevov — 20.50 Zuborenje življenja (izbor pesmi Gustava Krkleca) — 21.30 Iz zakladnice komorne glasbe — 22.15 Po svetu jazza — 23.10 Simfonična dela naših avtorjev — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

LOKALNI PROGRAM
14.00 Od arje do arje — 14.45-15.00 Ljubljanska kronika in obvestila.
Sporod za petek, dne 27. marca
Poročila: 5.05, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.30, 22.00, 23.00, 24.00
5.00-6.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni sporod) — 6.30-6.40 Reklame in obvestila — 6.40-6.45 Naš jedilnik — 8.05 Znanstveni plesi zabavne glasbe — 8.25 Jch. Strauss-Godowsky: Življenje Benetnikov — 8.40 Iz naše fonoteke zabavnih zvokov — 9.40 Pet minut za novo pesmico — Janez Kuhar: Krokodil — 9.45 Pozdravi za mlade risarje — 10.10 V svetu baletne glasbe — 11.00 Za dom in žene — 11.10 Pesmi tujih narodov — 11.30 Igra Ljubljanski jazz ansamble — 11.45 Prizori iz Dvorakove »Rusalki« — 12.00 Klavir v ritmu — 12.15 Kmetijski nasveti — Jože Kregar: Pravilno presajanje rastlin — 12.25 Partizanske pesmi — 12.40 Nekaj samospenov jugoslovanskih skladateljev — 13.15 Zabavna glasba, vmes obvestila — 13.30 Ciganški napev — 13.45 Folklorna skupina Tonček Maroitove izvajajo slovenske narodne — 14.05 Radijska šola za mlade stopnje: Poje z nami — 14.35 Poje basist Ilo Tajc — 15.15 Zabavna glasba, vmes obvestila in reklame — 15.40 Iz svetovne književnosti: Vasco Pratolini: Dekleta iz Sanfreddiana — 17.10 Kotiček za mlade ljubitelje glasbe (Fonovitev oddaje z dne 26. februarja) — 17.25 Zabavna ruleta — 18.00 Radijski leksikon — 18.10 Poje Ljubljanski komorni zbor p. v. Milka Skoberneta — 18.30 Iz naših kolektivov — 19.00 Zabavna glasba, vmes obvestila in reklame — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Igra orkester Jackie Gleason — 20.15 Tedenski zunanje-politični pregled — 20.30 Mojstrska dela koncertne literature — 22. oddaja — 21.05 Vokalni kvintet: Lisinski iz Zagreba — 21.15 Oddaja za morju in pomorskih — 22.15 Nočni operni koncert — 23.10 Moderna plesna glasba z orkestrom Ted Heath — 23.30 Poje Anita O'Day — 23.45 Najnovejši posnetki kvarteta »Modern Jazz« — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje.

LOKALNI PROGRAM
14.00 Lahka glasba — 14.30 Igra godba Ljudske milice p. v. Rudolfa Starica — 14.45 Razgovori z volivci — 14.55-15.00 Ljubljanska kronika.

TELEVIZIJA
20.50 dalje prenos programa tujih televizijskih postaj

IZ ROGAŠKE SLATINE KINO
Ameriški zabavni vstavslon film »Artisti in modeli«. Predstava ob 19.30.

MARIBORSKE VESTI
Poročili so se: Inž. Slavko Stante, 27 let, inženir agronomije — Janja Gätner, 21 let, nameščenska; Francišek Klep, 22 let, strojni ključavničar — Valburga Kreuh, 23 let, nameščenska; Jožef Počkaj, 74 let, osebnih upokojenec — Jožefa Šimpič, 66 let, osebnih upokojenka; Peter Stubičar, 26 let, kurjač drž. žel. — Alojzija Frdauer, 20 let, delavka; Milnarček Janez, 50 let, krojaški mojster — Friderika Binder, 33 let, vezačka; Franc Frank, 37 let, varilec — Antonija Trstenjak, 24 let, trgalka; Vilibald Kolednik, 24 let, strugar — Marija Samardžija, 24 let, nameščenska.

IZ PTUJA KINO
»MESTNI KINO«: poljski film »Friderik Chopin« (Chopinova mladost). Predstavi ob 18 in 20.

IZ MURSKÉ SOBOTE KINO
»PARK«: italijanski film »Vrnitev v življenje«. Predstavi ob 17.30 in 20.

POSEBNA UGODNOST

za naročnike vseh izdaj Prešernove družbe

Vsakdo, ki bo plačeval
222 dinarjev mesečno,

bo prejel v letu 1959 vsak mesec revijo »Obzornik 59«, vsak drugi mesec roman »Ljudske knjige« in ob koncu leta 5 knjig redne zbirke Prešernove družbe ter 2 dodatni knjigi — ali skupaj 25 zvezkov z nad 3000 stranmi bogatega, poučnega in zabavnega branja.

Kdor pa želi vse knjige vezane v polplatno ter »Obzornik 59«, ki izhaja samo broširan, pa plača 333 dinarjev mesečno.

Odločite se za mesečno obročno plačevanje!

Razen te velike ugodnosti v plačevanju boste še sedemkrat udeleženi pri zrebanju bogatih daril: in sicer ob izidu vsakega romana »Ljudske knjige« ter na velikem zrebanju za vse člane Prešernove družbe.

Vse knjige in revijo Prešernove družbe lahko naročite pri poverljivcu Prešernove družbe v vašem kraju ali ustanovi, v knjigarnah ali pa naravnost na naslov:
PREŠERNOVA DRUŽBA, Ljubljana, Erjavčeva cesta št. 14 a

KINEMATOGRAFI PREDVAJAJO

KINO »UNION«

Ameriški barvni cinemascope film

7 nevest za 7 bratov

Režija Stanley Donen. Igrata Howard Keel in Jane Powell. Tednik F. N. 12. Predstave ob 15, 17 in 21. Ob 19 matineja ameriškega barv. filma »Houdini«. V glavni vlogi Tony Curtis. Predprodaja vstopnic od 9-11 in od 14 dalje!

KINO »KOMUNA«: italij. barvni cinem. film »Izgubljeni kontinent«. Predstave ob 15, 17, 19 in 21.
KINO »VIC«: amer. barv. film »Razkošna leđa«. Tednik F. N. 12. — Predstave ob 15, 17, 19 in 21.
KINO »SLOGA«: mehiški barvni film »Glasba v noči«. Predstave ob 15, 17, 19 in 21.
KINO »SOCA«: jugoslovanska kinoteka predvaja italij. film »Pot upanja«. Režija Pietro Germi — 1950. — Igrata Raf. Vallone in Elena Varzi. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. Samo danes!
KINO »SISKA«: slov.-italij. barvni film »Velika sinja cesta«. Predstave ob 15, 17, 19 in 21.
Predprodaja vstopnic v vseh kinematografih od 9-11 in od 14 dalje!
MLADINSKI KINO: ob 10 in 15 slovenski film »Kala«.
KINO »LITOSTROJ«: ob 20 italijanski film »Cesta«. Zadrnjikrat!

KINO »TRIGLAV«
Jugoslovanski film
»GIMNAESTRADA«
Tednik. Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 15 dalje. Danes zadnjikrat.

DROBNI OGLASI

PRODAMO KOMPRESOR S PIŠTOLO. Ponudba: »Pieskarstvo«, Postojna.

ZAGREB
Knjigarna »Znanje«, Gajeva 2
Nagrajene pesmi s festivala v San Remu

PIOVE, IO SONO IL VENTO in druge
EP-D-9032 45 obratov

GOSPODINSKO POMOČNICO za dopoldanske ure, sprejemem. Javiti se med 15 in 17. uro. Plačilo po dogovoru. Hočevar, Trdinova 2/III, Ljubljana.

Industrija usnja Vrhnika

razpisuje naslednja mesta za:

- referenta za ekonomske analize
POGOJI: ekonomska fakulteta s krajšo prakso ali ekonomsko srednjo šolo z daljšo prakso dela na analizah v gospodarstvu
- korespondenta (-tka) v uvoznem odd.
POGOJI: srednja ekonomska šola ali njeje enaka šola z znanjem strojepisja, po možnosti stenografije, z znanjem tujega jezika. Prednost imajo interesi s prakso v komercialnem poslovanju
- kemijskega tehnika
POGOJI: kemijski tehnik z ustrežno šolo. Prednost imajo interesi s prakso

Plača po tarifnem pravilniku. Prijave sprejemamo do 1. aprila 1959. Nastop službe lahko takoj.

ZMEDA NA POSTAJI

- Neznani dovtipnež je sprožil na Viktorijinem kolodvoru v Londonu pravcato verižno reakcijo
- nemira in preplaha

V času tako imenovane prometne konice, ko peljejo vlaki v vse smeri, je zayvonil telefon v pisarni načelnika londonske železniške postaje Victoria. Načelnik je dvignil slušalko in prisluhnil: »Kako prosim?« — »Profesor Brock pri telefonu. Delam v skupini atomskih raziskovalcev. Prišlo je do neljube pomote in tako imate zdaj v shrambi prtljage kovček z reaktivnimi snovmi. Sele v hotelu Dorchester sem ugotovil neljubo pomoto. Prosim vas, ne dovolite nikomur vstopa v shrambo, tam zaposleno osebo pa takoj pošljite drugam. Čez pet minut pridem po kovček.«

Načelnik postaje je naglo ukrepal. Shrambo so zaprli, šef je telefoniral policiji, ki je čez nekaj minut pridrvela s tulečimi sireni. Postavni, vendar nekam blede stražniki so obstopili vrata in okna v shrambo prtljage. Prijazno so odslavljali potnike, ki so prihajali po kovčke. To ni bilo lahko. Angleži so sicer disciplinirani, vendar se sklicujejo na svoje državljanske pravice.

Profesor je telefoniral ob pol sedmih. Minilo je dvajset minut, njega pa od nikoder. Skupina potnikov je v bližini shrambe čakala na kovčke. Lokalne vlake so odposlali, ljudem pa obljubili, da bodo poslali prtljago za njimi. Seveda je bilo precej težav, ker so mnogi potniki imeli listine in vozovnice v kovčkih. Minute so minevale, ob devetih zvečer bi moral odpeljati »Evropa-ekspres«, profesorja Brocka pa še vedno ni bilo.

Telefonirali so v hotel. Tam niso vedeli ničesar o kakem Brocku. Popoldne je odšel resen starejši možakar, ki je tam prenočil. Imena niso vedeli, ker gostom v angleških hotelih ni treba izpolnjevati prijavnice. Tisti sivolasi mož je nekajkrat telefoniral, hotelskemu upravniku pa je rekel, naj vključijo zvezo z njegovim sobo, če bo klical kdo iz atomskega raziskovalnega centra.

Bilo je pet minut pred deveto, potniki so silili v prometno pisarno, načelnik postaje pa je telefoniral v zvezni prometni urad. Prišel je visok uradnik, gostom, ki niso mogli dobiti prtljage, so najeli sobe v hotelu, za posebno nujne primere pa so izrazili pripravljenost, da bodo potnike prepeljali z letali na evropsko celino.

Iz atomskega središča, ki so ga tudi obvestili, dolgo ni bilo

nikogar; celinski ekspres je odpeljal, okrog desete zvečer se je javil neki dr. Manley. Dejal je, da mora po Gaigerjev števec. Spet je trajalo pol ure, potem pa je le prišel. Kos za kosom je pregledal vso prtljago, števec pa ni dal nobenega znaka. Strokovnjak je zmajeval z glavo: »Moram po občutljivejši pripomoček.«

Ura se je bližala polnoči, takrat so prišli tehniki in atomski strokovnjaki. Natančno so pregledali shrambo za prtljago: radioaktivnih snovi ni bilo.

Poročali smo že o enajstletanski ženski odpravi, ki se namerava povzpeti na enega izmed himalajskih osemtisočakov. Posnetek kaže francosko alpinistko Claude Kogan, ki jo je kot voditeljico odprave ob prihodu pozdravil znani nepalski alpinist Tensing

Stara hrana

Med številnimi svojevrstnimi združenji imajo Angleži tudi posebno društvo, katerega člani se hvalijo, da uživajo najstarejšo hrano. Tako so se pred kratkim zbrali na gostiji, na kateri so jedli sto let staro govedino, 50 let star puding, 200 let stare kumarice in 150 let staro želvje meso iz konzerve.

Očitno je šlo za dovtip, ki si ga je nekdo privoščil z železniško upravo. Nekaj gostov so medtem že odpeljali z letali, več pa jih je na železniške stroške prenočevalo v hotelih. Potem je posegla vmes londonska policija, ki pa še ni izsledila prof. Brocka.

Morda gre za neslano šalo kakšnega pijanca, morda pa za domisljico moža, ki je hotel Londončanom pokazati, da lahko igra z ognjem, ki se imenuje atomska znanost, poseže tudi globoko v zasebno življenje. Če je tako, možakar nemara niti ni napravil tako slabe šale...

Umor v ekspresnem vlaku

Italijanska policija išče morilca neznanke, katere truplo so našli v ekspresnem vlaku Rim-Torino. Žrtev je po rodu iz Azije in ji je kakih 25 let. V njeni prtljagi niso našli niti ene listine. Rimski policiji se je javil nekaj dni po tem dogodku mož, ki se je predstavil kot zaročeneč Christine Vong, vendar njegovega imena niso objavili.

Sol in lasje

Dr. Foldes iz Stockholma priporoča tistim, ki se jim obeta pleša, naj jedo neslano, češ da bo to zadržalo izpadanje las.

WALT DISNEY PODOBE IZ NARAVE

ZVESTI KAVALIR

ZAKASNELA TJULENJA SAMICA SAMA PLAVA PROTI OTOKU, KJER SO ŽE ZBRANI NJENI VRSTNIKI. PA NI PRAV NIČ V SKRBEH...

© 1958 Walt Disney Productions World Rights Reserved

...ZAKAJ POZOREN SAMEC JI POHITI NAPROTI IN JO FOSPREM DO NJENEGA MESTA. NA TJULENEM OTOKU NI SAMOTARK.

Distributed by King Features Syndicate

10-20

JUBILEJ SOFIJSKE OPERE

Te dni proslavlja sofijska opera 50-letnico obstoja. Prejšnja dva tedna so predvajali v glavnem domača operna dela, in sicer že zaradi jubileja, pa tudi zato, ker so kritiki očitali opernemu vodstvu, da je po vojni uprizarjalo le nekatere domače

opere, na primer »Momčilo«, »Prebrisani Peter« in »Hajduška pesem«. V prihodnji sezoni bo sofijska opera pripravila novo delo skladatelja Hadžičeva.

Jogurt in atomsko sevanje

Zlasti v bližini področij, kjer preizkušajo najnovejšo atomsko orožje, naglo narašča število radioaktivnih delcev v ozračju. Znanstveniki iščejo sredstvo, ki bi vsaj delno omejilo morebitne nevarne posledice. Skupina italijanskih strokovnjakov je ugotovila, da sta jogurt in limonina lupina izvrstno preventivno sredstvo. Seveda ti »zdravili« ne preprečita posledic močnejše doze radioaktivnih žarkov.

Na hamburški glavni pošti so uvedli zanimivo novost. Kdor plača deset pfenigov, lahko šest minut piše na pisalni stroj. Ljudje so baje že v prvih dneh pokazali veliko zanimanje za posrečeno zamisel.

LAZ O STAROSTI NI LAZ

Ženska, ki svojemu bodočemu možu prikrije starost, ni sleparka. Vsaka ženska je rada videti mlajša, kot v resnici je. S temi besedami je neki nev-yorski sodnik zavrnil ločitveno tožbo nekoga moža, čigar žena je ob poroki trdila, da ji je 34, v resnici pa ji je bilo 49 let.

POMIRJEVALNO SREDSTVO

Za pomirjenje očetov, ki v Hagerhillu čakajo na veseli družinski dogodek, je neka bolnišnica predložila, naj bi očetje ta čas dajali kri. Baje so potem znatno mirnejši.

CHURCHILLOVA RAZSTAVA

V Londonu so odprli razstavo umetniških del bivšega predsednika Churchilla. Skupno je razstavljenih 61 podob, ki jih je Churchill že poprej razstavil v ZDA, Kanadi, Avstraliji in na Novi Zelandiji.

ANGLEŽI V CANNESU

Za letošnji filmski festival v Cannesu so Angleži prislavili »Sobo na vrhu«: igraja Francozinja Simone Signoret in Anglež Laurence Harvey. Scenarij so pripravili po romanu Johna Braira, zgodba pa opisuje življenje in ljubezen v severno-angleškem mestu.

TRI RAZSTAVE

V Alastu na italijanski obali se bodo zvrstile kar tri umetniške razstave. Najprej bo razstavljal Picasso, potem Buffet in nazadnje Modiglianijeva dela.

ZANIMIVOSTI

GRADIVO ZA VESOLJSKA NASELJA

Ameriški arhitekti proučujejo prozorno plastično snov, ki bi jo lahko prevažali v tekočem stanju, potem pa jo napihnili v velikanaki mehur na bodočih gradbiščih na mesecu. Kot gradivo bi lahko uporabili tudi plastične snovi, prevlečene z aluminijem.

MINIATURA CENTRALA

List »Sovjetskaja aviacija« piše o izdelavi naprave za proizvodnjo električne jedrske energije, ki bi ne bila večja kot škatlica vžigalice. Naprava bi dajala tok z napetostjo 100 voltov. Razen tega so baje izdelali tudi baterijo, ki je tolikšna kot žveplenska.

VELIKI SATELITI

Ameriški inženir Goldsmith pravi, da bodo ljudje najkasneje čez deset let izstreljivali umetne satelite, v katerih bodo laboratoriji s človeško posadko. Raketo z enim samim človekom bi baje lahko izstrelili že s sedanjimi raketnimi motorji.

ITALJANSKI ARHEOLOGI V IZRAELU

V Izrael je prispela skupina italijanskih arheologov, ki bodo izkopavali v razvalinah starega mesta Cezareje, nekdanjega središča zahodne trgovine z vzhodom. Cezareje je zgradil Herod na pol poti med Tel Avivom in Haifo.

KITAJSKA MEDICINA V MADŽARŠČINI

Madžarsko ministristvo za narodno zdravje je naročilo prevod stare kitajske študije o medicini. Madžarski zdravniki menijo, da bodo stare kitajske izkušnje obogatile sodobno medicinsko znanost.

DA BO VSEM JASNO

Ameriško notranje ministristvo je prek časnikov obvestilo vse zainteresirane, da ni nobenih zakonskih dolob, niti možnosti za dodelitev zemljišč na Mesecu, »zakaj zavedno ozemlje ni last ZDA«.

V Londonu je bil prejšnji teden najhujši požar po drugi svetovni vojni. V predmestju Ilford je zgorelo dvoje veleblagovnic, osem prodajaln in devet hiš, 24 drugih poslopij pa je bilo poškodovanih. Nad 200 gasilcev se je trudilo vso noč. Škoda gre v milijone; požar je izbuhnil iz doslej neznanh vzrokov v polirnici tovarne pohištva.

Spričo letalskih nesreč je v zadnjih tednih spet v ospredju vprašanje, ali sodobni letalski promet ne skriva preveč nevarnosti za potnike. Poročila o letalskih prometnih nesrečah posredujejo le delno pravilno predstavo, saj je število žrtev okvar na letalih sorazmerno mnogo nižje kot število žrtev, ki jih v enem samem tednu zahteva svetovni cestni promet. Letalske družbe so v lanskem letu prepeljale okoli 90 milijonov potnikov,

Za letošnji posarski velesejem, ki bo v drugi polovici aprila, je izdala nemška pošta posebno pi-semko znamko za 15 frankov

saj na tisoče letal dnevno potuje nad oceani in puščavami.

Zavarovalnice lahko najzanesljiveje odgovorijo na vprašanje o nevarnostih v sodobnem letal-

skem prometu, saj je jasno, da

nobena zavarovalnica ne sklene pogodbe, če se ni poprej prepričala o verjetnosti nesreče. Mnoge zavarovalnice so proučile možnosti za letalsko katastrofo in s številnimi podatki dokazale, da so letalski potniki izpostavljeni leta v leto manjši nevarnosti.

V obdobju let 1921—1932 so zahtevale letalske družbe na splošno 15% zavarovalne vsote za letalo; v letih 1932—1946 se je ta mera znižala na pet odstotkov, zdaj pa znaša nekaj manj kot štiri. To pomeni, da pojmujejo zavarovalnice letala kot dokaj zanesljiva prevozna sredstva. Ameriške letalske družbe so zahtevale leta 1932 okoli 125 dolarjev prispevka za zavarovalno vsoto 50.000 dolarjev. Tik pred drugo svetovno vojno je znašala ta vsota 25, do leta 1949 pet, zdaj pa je še tri dolarje za vsak dan, ki ga človek prebije na potovanju s letalom.

Zavarovalne premije so znašale pred dvajsetimi leti 5,5 odstotka, potem pa so se naglo znižale in dosežejo zdaj komaj tri četrt odstotka. Za isto zavarovalno vsoto, za katero plača zdaj vofer taksija 3,5, mora dati pilot le dva dolarja.

DA JE RES PREBRAL

Kendallu, tajniku bivšega predsednika ZDA Roosevelta, ni bilo prav nič všeč, ker je njegov šef popravil sleherno pismo, ki mu ga je predložil v podpis, naj je bilo sestavljeno še tako vestno. Roosevelt je vedno popravil s črnim.

Nekega dne je dal Kendall drugič prepisati tako pismo, potem pa ga je predložil predsedniku.

»Dragi moj,« je rekel Roosevelt, »vi se pa res na nič ne spoznate. Vaša pisma so izvrstna, toda če jaz v njih kaj spremenim, se takoj vidi, da sem jih prebral in razmišljal o njihovi vsebini.«

»Upam vsaj, da sanjate o polnjevanju naših obrazcev, varji Pezdirc